Ecofact rapport 206

Miljøfaglig vurdering i forbindelse med etablering av sykkelsti mellom Lønsdal og Kjemåga i Saltdal kommune

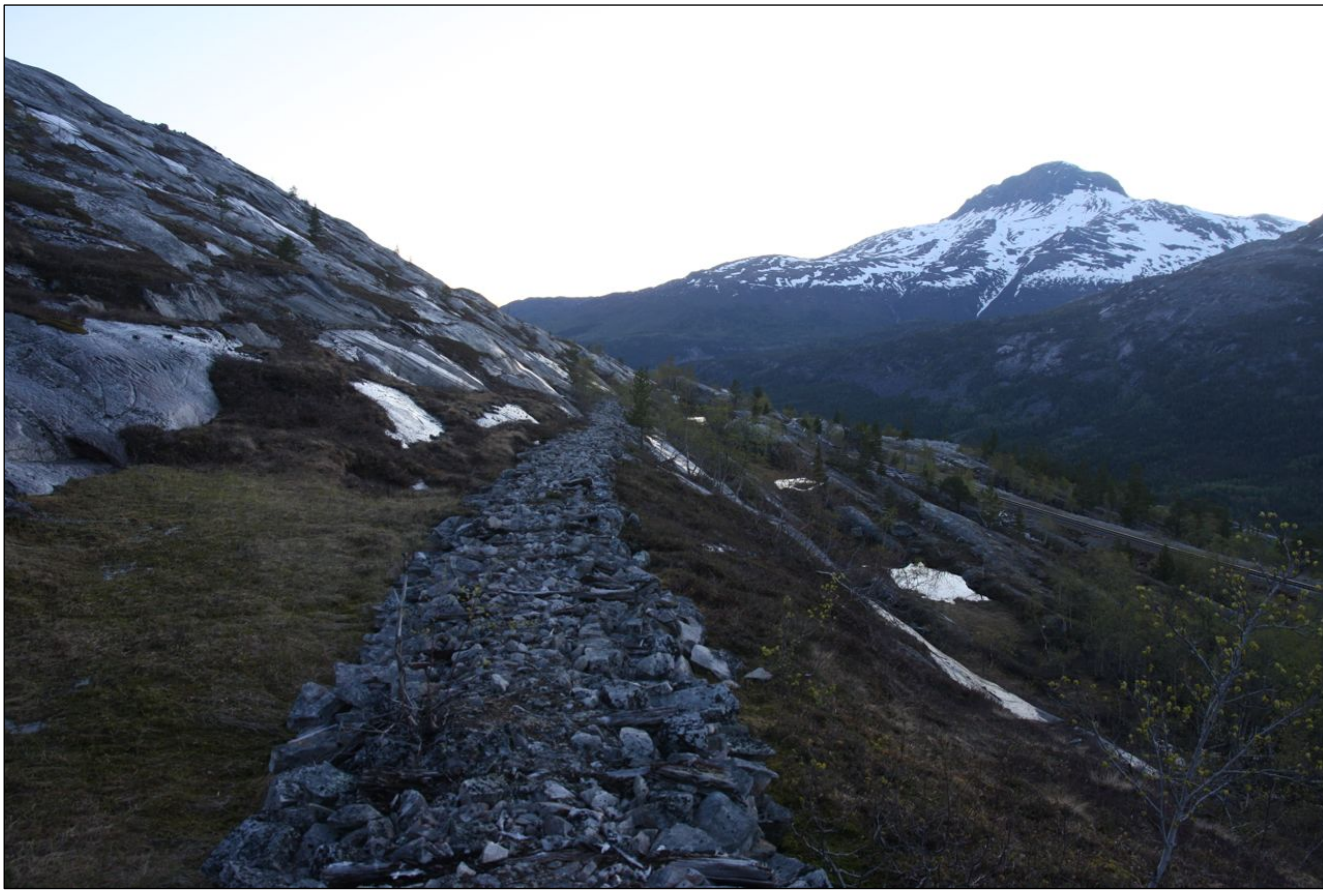

Miljøfaglige utredninger

Ingve Birkeland

www.ecofact.no

ISSN: 1891-5450
ISBN: 978-82-8262-204-2

Miljøfaglig vurdering i forbindelse med etablering av sykkelsti mellom Lønsdal og Kjemåga i Saltdal kommune

Miljøfaglige utredninger

Ecofact rapport 206

www.ecofact.no

Referanse til rapporten:	Birkeland. I. 2012. Miljøfaglig vurdering i forbindelse med etablering av sykkelsti mellom Lønsdal og Kjemåga i Saltdal kommune. – Miljøfaglige utredninger. Ecofact rapport 206. 50 s.
Nøkkelord:	Sykkelsti, jernbane, reingjerde, biologisk mangfold, vilt, reindrift, landskapsvernområde.
ISSN:	1891-5450
ISBN:	978-82-8262-204-2
Oppdragsgiver:	Saltdal kommune ved prosjektleder Elin Kvamme
Prosjektleder hos Ecofact AS:	Ingve Birkeland
Prosjektmedarbeidere:	
Kvalitetssikret av:	Christina Wegener
Samarbeidspartner:	
Forside:	Motiv fra den gamle anleggsveien sykkelstien vil legges på. Solvågtinden i bakgrunnen. Foto: Ingve Birkeland

www.ecofact.no

Ecofact Nord AS
Postboks 402
9254 TROMSØ

Ecofact Sørvest AS
Postboks 560
4304 SANDNES

Innhold

1 FORORD 1

2 SAMMENDRAG 2

3 BAKGRUNN 4

4 TILTAKET 4

5 METODE 8

5.1 VURDERING AV VERDI 8

5.2 VURDERING AV OMFANG 8

5.3 VURDERING AV KONSEKVENS 9

5.4 FELTARBEID OG MØTE MED BRUKERE AV OMRÅDET 10

6 BIOLOGISK MANGFOLD 10

6.1 RETNINGSLINJER 10

6.2 REGISTRERINGER 10

6.2.1 Utrednings- og influensområder 11

6.2.2 Problemstillinger 11

6.3 DATAGRUNNLAG 12

6.4 KONSEKVENSANALYSE BIOLOGISK MANGFOLD 12

6.4.1 Vurdering av verdi 12

6.4.2 Vurdering av omfang 13

6.4.3 Vurdering av konsekvens 13

6.5 BESKRIVELSE 13

6.5.1 Generelle trekk 13

6.5.2 Vegetasjon 15

6.5.3 Fauna 17

6.5.4 Rødlistearter 17

6.5.5 Naturvern 17

6.6 VERDIVURDERING 18

6.7 OMFANG OG KONSEKVENSVURDERING 18

7 LANDSKAP 20

7.1 RETNINGSLINJER 20

7.2 REGISTRERINGER 20

7.2.1 Utrednings- og influensområder 21

7.2.2 Delområder 21

7.3 DATAGRUNNLAG 22

7.4 KONSEKVENSANALYSE FOR LANDSKAP 22

7.4.1 Vurdering av verdi 22

7.4.2 Vurdering av omfang 23

7.4.3 Konsekvens 23

7.5 BESKRIVELSE 24
7.5.1 Landformer og vann 24
7.5.2 Vegetasjonsdekke og vegetasjonsstruktur 25
7.5.3 Berggrunn og sedimentforhold 25
7.5.4 Arealbruk og bebyggelse 26
7.5.5 Kulturhistorie/kulturelle referanser i landskapet 26
7.5.6 Romlige forhold 26
7.6 VERDIVURDERING 26
7.7 OMFANGS- OG KONSEKVENSVURDERING 28
7.8 INNGREPSFRIE NATUROMRÅDER (INON) 28
7.8.1 Verdivurdering 29
7.8.2 Omfangs- og konsekvensvurdering 29
8 REINDRIFT 30
8.1 GENERELL BAKGRUNN 30
8.2 STATUS OG VERDIER I REINBEITEDISTRIKTET 30
8.2.1 Omfang 33
8.2.2 Konsekvens 34
9 FRILUFTSLIV 35
9.1 RETNINGSLINJER 35
9.2 REGISTRERINGER 35
9.3 DATAGRUNNLAG 36
9.4 KONSEKVENSANALYSE 37
9.4.1 Vurdering av verdi 37
9.4.2 Omfang 38
9.4.3 Konsekvens 39
9.4.4 Usikkerhet 39
9.5 BESKRIVELSE 39
9.5.1 Verdivurdering 41
9.5.2 Omfangs- og konsekvensvurdering 41
10 ANBEFALINGER 42
11 KILDER 43
11.1 NETTBASERTE KILDER 43
11.2 SKRIFTLIGE KILDER 43
11.3 MUNTLIGE KILDER 44
12 VEDLEGG 1 SALTEN FRILUFTSRÅD FAKTAARK MED VERDISETTINGSSKJEMA FOR FRILUFTSLIV 45

1 FORORD

Ecofact har på oppdrag for Saltdal kommune utført utredninger av biologisk mangfold, reindrift, friluftsliv og landskap og estetikk i forbindelse med etablering av sykkelsti og reingjerder i området mellom Lønsdal og Kjemåga i Saltdal. Grunnlaget for utredningene ble fremskaffet av Ecofact sommeren 2012.

Kontaktperson hos oppdragsgiver har vært Elin Kvamme, og hun skal ha takk for tilgang til teknisk informasjon om den planlagte etableringen av sykkelstien.

Tromsø
15. oktober 2012

Ingve Birkeland

2 SAMMENDRAG

Beskrivelse av tiltaket

Tiltaket består i å etablere en sykkelsti på strekningen mellom Lønsdal stasjon og Kjemåga stasjon i Saltdal kommune. Sykkelstien vil i stor grad bli lagt på eksisterende stier/vei, men i en strekning på 1,6 km må det anlegges ny trase. I tillegg til sykkelstien er det planer om å sette opp reingjerder på den samme strekningen. Reingjerdene vil bli plassert nært jernbanen.

Datagrunnlag

Befaringer foretatt 15 og 16. juni samt 17. september 2012. Data fra DN´s naturbase, Artsdatabanken samt data fra Fylkesmannen i Nordland. I tillegg har det vært gjennomført intervjuer og møter med ulike brukerinteresser. Arealet ser ut til å være lite kartlagt tidligere. Datagrunnlaget vurderes til å være godt etter befaringene i 2012.

Verdivurdering

Biologisk mangfold
Det ble ikke avgrenset noen verdifulle naturtyper i tiltaksområdet. For vilt har tiltaksområdet liten til middels verdi. Deler av influensområdet ligger innenfor Saltfjellet landskapsvernområde, som vurderes å ha stor verdi for biologisk mangfold. Dette gjør at tiltaksområdet likevel samlet sett får stor verdi for biologisk mangfold.

Reindrift
Området er viktig vinterbeiteområde for tamrein, i tillegg er det et viktig trekkområde mellom sesongbeitene. Tiltaksområdet har stor verdi for reindriften

Friluftsliv
Tiltaksområdet benyttes i begrenset grad til friluftsliv. Tiltaksområdet vurderes å ha middels til stor verdi for friluftsliv.

Landskap
Deler av tiltaksområdet ligger innenfor landskapsvernområdet med tydelige glasiale landskapsformer og vurderes å ha middels verdi for landskap.

Beskrivelse av omfang

Biologisk mangfold
Virkningene av tiltaket for det biologiske mangfoldet vurderes å ha lite til middels negativ omfang.

Reindrift
Virkningene for reindriften vurderes å ha stor positivt omfang.

Friluftsliv
Etablering av sykkelsti vil øke tilgjengeligheten i området for å utøve aktivt friluftsliv. Dersom det etableres tilstrekkelig med overganger ved reingjerdene, er virkningene for friluftsliv vurdert å ha stort positivt omfang.

Landskap
Virkningene for landskap er vurdert å ha et lite til middels negativt omfang.

Samlet vurdering av konsekvenser

Biologisk mangfold
Stor verdi, sammenholdt med lite til middels negativt omfang gir i henhold til gjeldende metodikk middels negativ konsekvens.

Reindrift
Stor verdi, sammenholdt med stor positivt omfang gir i henhold til gjeldende metodikk stor positiv konsekvens.

Friluftsliv
Middels til stor verdi, sammenholdt med stort positivt omfang gir i henhold til gjeldende metodikk middels til stor positiv konsekvens.

Landskap
Middels verdi, sammenholdt med liten negativt omfang gir i henhold til gjeldende metodikk liten til middels negativ konsekvens.

Anbefalinger
I kapittel 10 er det satt opp en sammenstilling av anbefalinger om kunnskapsbehov, avbøtende tiltak og videre brukerinvolvering omkring en helhetlig arealbruk av området mellom Lønsdal og Kjemåga.

3 Bakgrunn

Saltdal kommune deltar i et 3 årig nasjonalt utviklingsprogram som heter Naturarven som verdiskaper.

Naturen er Norges viktigste reiselivsprodukt. Vi skal ta vare på den, og samtidig legge til rette for at flere får gode opplevelser. Programmet Naturarven som verdiskaper skal vise hvordan vi kan utvikle naturopplevelser i samspill mellom næringsaktører innen reiseliv, lokalsamfunn, forvaltningsmyndigheter og kunnskapsinstitusjoner

Naturarven som verdiskaper er et program der hovedmålet er å bidra til at verneområder og andre verdifulle naturområder blir en viktig ressurs i samfunnsutviklingen. Det skal også bidra til å bedre samarbeidet på alle nivå knyttet til verneområdet og lokalsamfunnet. Programmet er et samarbeid mellom Miljøverndepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet. Direktoratet for naturforvaltning har ansvaret for programmet, som skal vare ut 2013.

Saltdal Kommune skal etablere en ca 6 mil kontinuerlig opplevelsesbasert sykkelsti gjennom hele kommunen i randsonen til Saltfjellet-Svartisen og Junkerdal nasjonalparker. Sykkelstien skal i hovedsak gå langs eksisterende veinett, som delvis skal forlenges eller rustes opp.

Ecofact fikk oppdraget med å vurdere hvilke implikasjoner et reingjerde og en sykkelsti vil kunne ha på rein, rype og annet vilt, vegetasjon, landskap og estetikk og friluftsliv.

4 Tiltaket

Det er planlagt å gjenbruke den gamle anleggsbanen/veien som ligger mellom Kjemåga og Lønsdal. Det er kun ca 1,6 km på nordsiden av Kjemåga-tunnelen hvor det ikke er noe gammel anleggsbane/vei og hvor man må bygge nytt/legge klopper og lignende tilrettelegginger. Jernbaneverket har planer om å etablere reingjerder i samme område. Det er mange naturlige hindringer som fjellskrenter og skjæringer ved jernbanen som gjør at det kun vil bli satt opp reingjerder på delstrekninger mellom Lønsdal og Kjemåga. Ved Kjemånasen/Kjemåga-tunnelen ønsker ikke reindriften at det settes opp reingjerder da de ønsker å etablere et trygt krysningspunkt (trekklei) i området. Gjerdet planlegges med trestolper med lengde på 3-3,5 m med ca. 20 cm åpning fra terreng til nederste streng. I forbindelse med oppsetting av reingerder og etablering av sykkelsti må noe av vegetasjonen ryddes for å komme fram med nødvendig utstyr (lett gravemaskin og transport av materiell).

Konsekvensene av tiltaket vil gjelde anleggsperioden med bruk av lett gravemaskin og driftsperioden, inklusive aktiviteter i forbindelse med nødvendig vedlikehold.

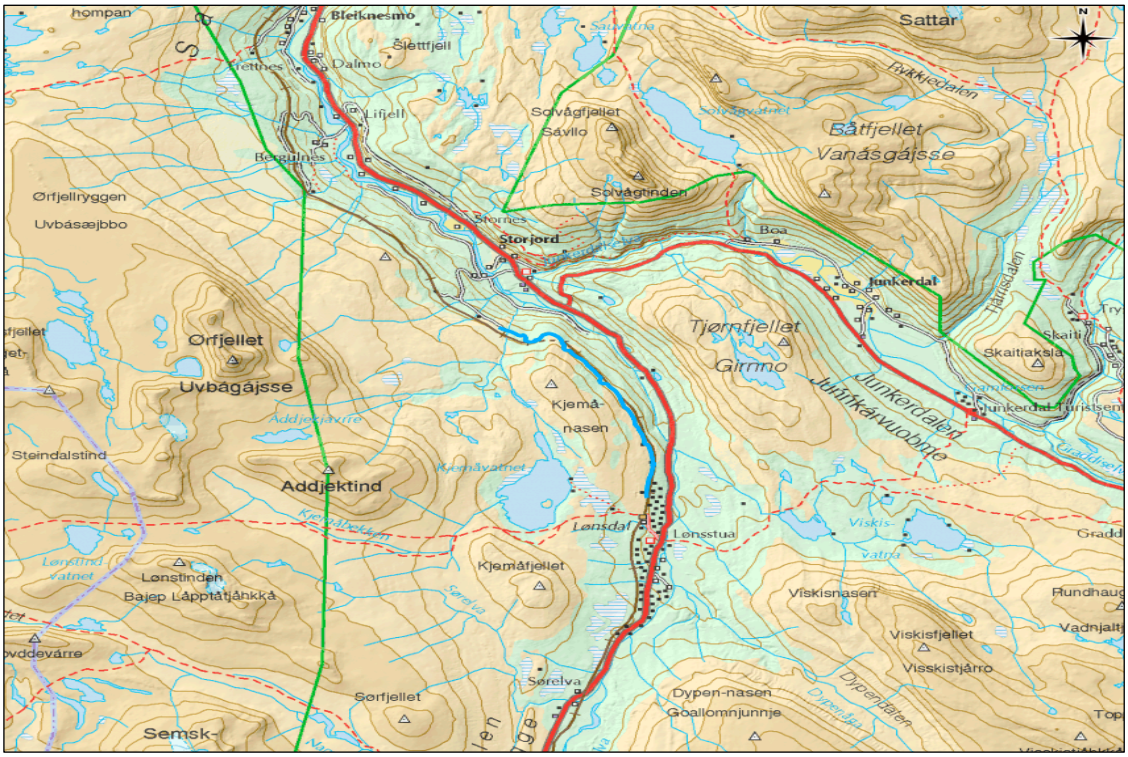

Figur 1. Regional lokalisering av tiltaket. Planlagt trase for sykkelsti er markert med blå strek.

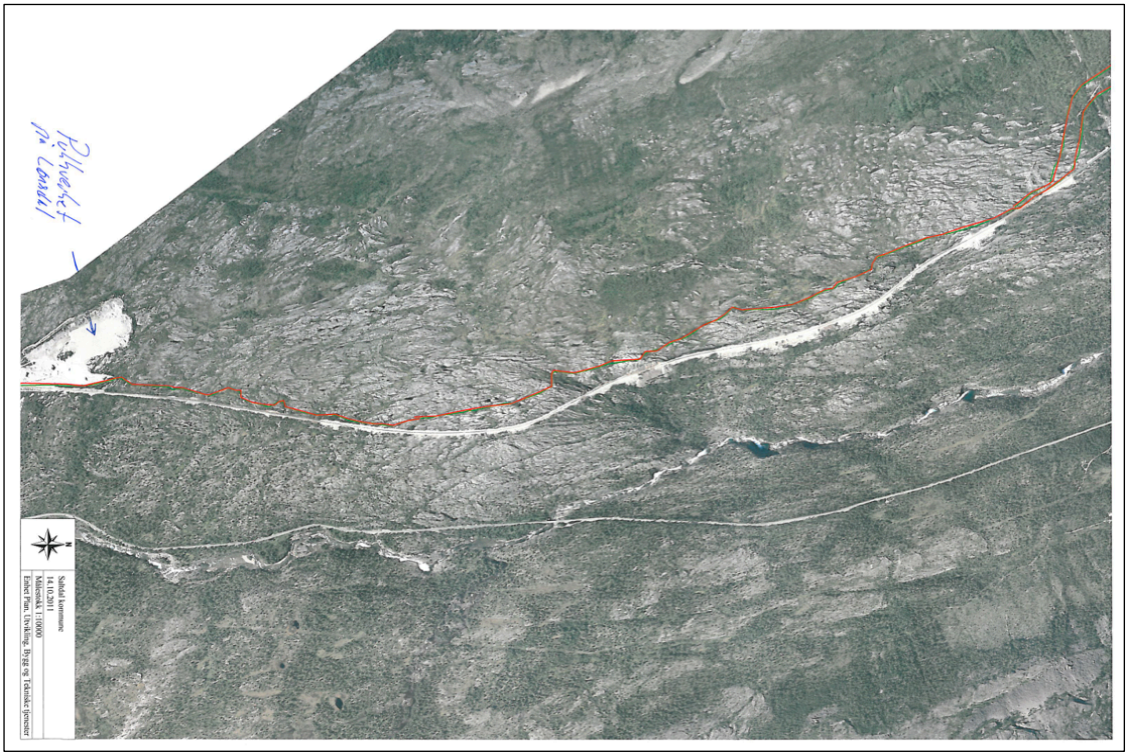

Figur 2. Flyfoto fra Lønsdal og området ned til Viskisoverbygget. Kilde: Saltdal kommune.

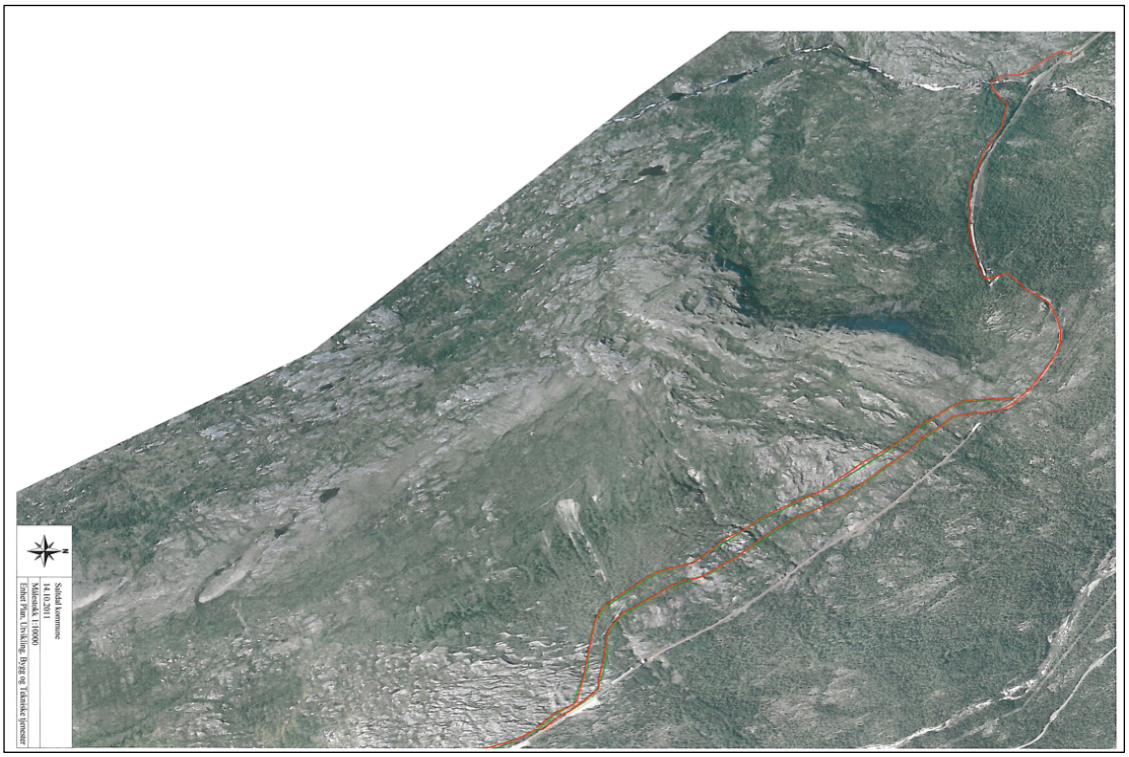

Figur 3. Flyfoto fra området mellom Viskisoverbygget til Kjemåga. Kilde: Saltdal kommune.

Figur 4. Bilde av anleggsveien med Solvågtinden i bakgrunnen. I høyre bildekant skimtes Nordlandsbanen. Traseen går i stor grad gjennom et åpent landskap med mye bart fjell og lynghei. Foto: Ingve Birkeland.

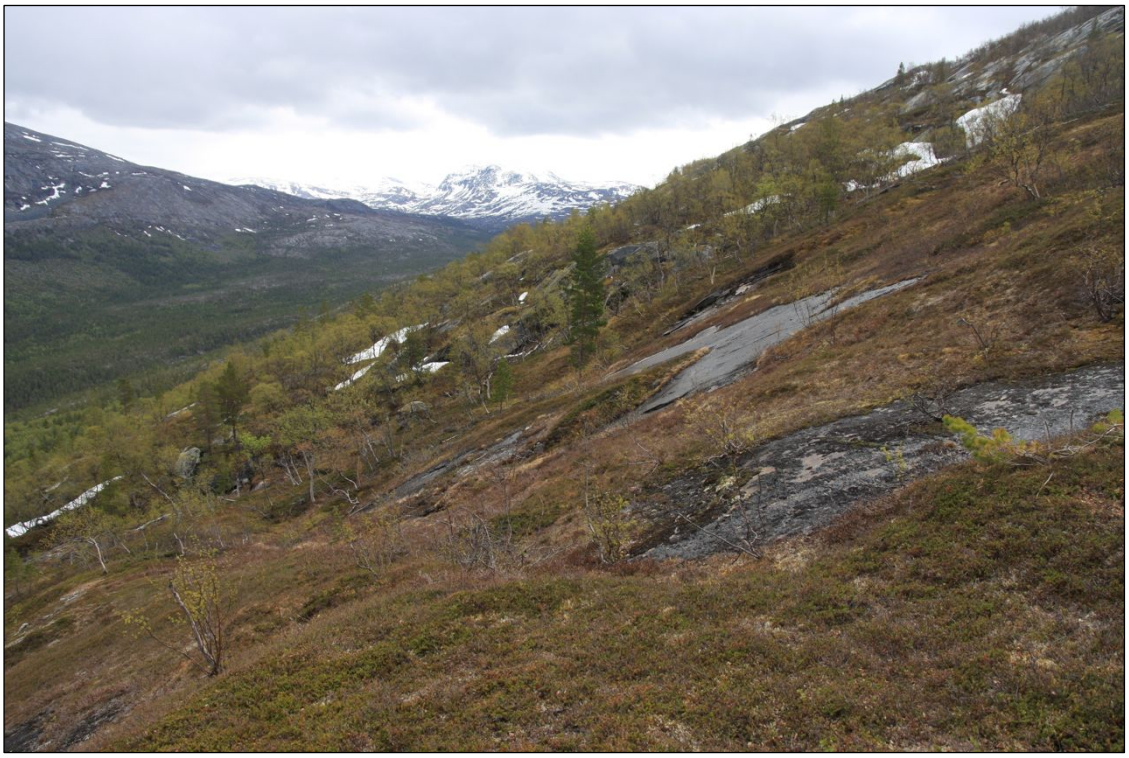

Figur 5. Område mellom Viskisoverbygget og Kjemånasen. Relativt bratt skråning med lynghei og glissen nordboreal bjørkeskog. Foto: Ingve Birkeland.

Figur 6. Trekledd skogli ved Kjemåga. Boreal bjørkeskog med furuskog i nedre deler. Foto: Ingve Birkeland.

5 METODE

Formålet med en konsekvensutredning er å belyse påvirkningen av tiltak som kan ha vesentlige konsekvenser for miljø, naturressurser og samfunn. I plan og bygningsloven er det i detalj gjort rede for i hvilke tilfeller Staten stiller krav om konsekvensutredning. Kravene til metode er gitt i veiledere og forskrifter. Felles for de ulike fagutredningene er en inndeling i fire faser:

- Registreringsdel
- Verdisetting
- Omfangsutredning
- Konsekvensgradering

Konsekvensutredningene er utført etter Statens vegvesens håndbok 140 - *Konsekvensanalyser* (2006).

5.1 Vurdering av verdi

Verdien blir fastsatt langs en glidende skala som spenner fra *liten verdi* til *stor verdi,* basert på den relative betydningen av området for gjeldende tema. Verdivurderingen i et delområde kan differensieres i et verdikart, men registreringskategoriene må også gis en samlet vurdering. Ulike tema har ulike kriterier for verdisetting.

Liten *Middels* *Stor*

| ---------- | ---------- | ---------- |

5.2 Vurdering av omfang

Dette trinnet består i å beskrive og vurdere type og omfang av mulige virkninger på de ulike temaene som blir verdisatt dersom tiltaket gjennomføres. Omfanget blir blant annet vurdert ut fra påvirkning i tid og rom, og sannsynligheten for at virkning skal oppstå. Omfanget blir gjengitt langs en trinnløs skala fra *stort negativt omfang* til *stort positivt omfang*.

Stort neg. *Middels neg.* *Lite / intet* *Middels pos.* *Stort pos.*

| ---------- | ---------- | ---------- | ---------- | ---------- |

5.3 Vurdering av konsekvens

Det siste trinnet i vurderingene består i å sammenholde verdivurderingene og omfanget av tiltaket for derved å utlede den samlede konsekvens i henhold til diagram vist i Fig 7.

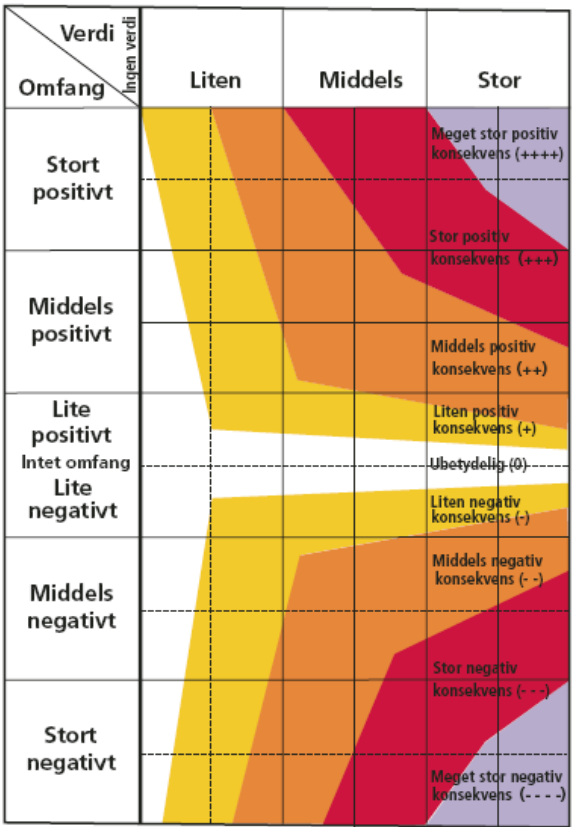

Figur 7. Konsekvensvifta viser hvordan verdi og omfang kombineres for å finne konsekvens (Statens Vegvesen 2006).

Denne sammenstillingen gir et resultat langs en skala fra *meget stor positiv konsekvens* til *meget stor negativ konsekvens* (se under). De ulike kategoriene er illustrert ved å benytte symbolene ”-” og ”+” (se tabell 1).

Tabell 1. Oppsummering av konsekvensalternativer og korresponderende symboler.

Symbol	Beskrivelse
++++	Meget stor positiv konsekvens
+++	Stor positiv konsekvens
++	Middels positiv konsekvens
+	Liten positiv konsekvens
0	Ubetydelig/ingen konsekvens
-	Liten negativ konsekvens
- -	Middels negativ konsekvens
- - -	Stor negativ konsekvens
- - - -	Meget stor negativ konsekvens

5.4 Feltarbeid og møte med brukere av området

Befaringer foretatt 15 og 16. juni samt 17. september 2012 av Ingve Birkeland. Hele den planlagte sykkelstitraseen ble befart, samt området på begge sider av jernbanen hvor reingjerdene planlegges satt opp.

Det ble etterstrebet en total registrering av alle karplanter som var mulig å observere i influensområdet. Hekkeområder for relevante fuglearter knyttet til influensområdet ble vurdert. Det ble gjennomført 8 punkttellinger langs den 4-5 km lange traseen. Punktene ble lagt med minimum 400 m avstand. Alle fugler som ble sett og observert vha lyd innenfor en radius på 200 m ble registrert. I tillegg ble området fotodokumentert og det ble gjort vurderinger knyttet til landskap og friluftsliv under befaringene. Plassering av reingjerder og sykkelsti ble besiktiget under befaring med Olaf Kuhmunen og Per Ole Oskal fra Saltfjellet reinbeitedistrikt 17. september. Elin Kvammen fra Saltdal kommune var med på begge befaringene.

Det er i tillegg gjennomført et telefonintervju med Trond Loge i Salten friluftsråd.

6 Biologisk mangfold

6.1 Retningslinjer

Naturmangfoldloven trådte i kraft 1.7.2009. Lovtekstens formål *er at dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskers virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden, også som grunnlag for samisk kultur.*

Naturmangfoldlovens formål innenfor artsforvaltning er å hindre at arter og naturtyper forsvinner fra Norge gjennom å sikre de mest truede artene og naturtypene juridisk vern. Naturmangfoldloven omfatter alle sektorer som fatter beslutninger med konsekvenser for naturen. Loven regulerer forvaltning av arter (med spesiell vekt på truede arter), områdevern/verneområder, fremmede arter samt prioriterte naturtyper. Loven innfører forvaltningsmål for naturtyper og arter, krav til kunnskapsgrunnlaget og rettslige prinsipper for natur (som føre-var (§ 9) og samlet belastning § 10). Naturmangfoldlovens § 8 sier at kunnskapsgrunnlaget skal være godt ("bygge på vitenskapelig kunnskap").

6.2 Registreringer

Vurdering av dagens status for det biologiske mangfoldet i området er gjort på bakgrunn av tilgjengelige databaser (Naturbasen, Artsdatabanken og NGU), data bra Saltdal kommune og fra Fylkesmannen i Nordland, samt egen befaring i området 15 og 16. Juni samt 17. september 2012. Det ser ikke ut til at det er publisert noen rapporter som er spesielt relevante for influensområdet. Selv om det er relativt lite eldre data tilgjengelige fra området virker datagrunnlaget tilfredsstillende for å kunne vurdere områdets verdi og effektene av tiltaket.

6.2.1 Utrednings- og influensområder

Utredningsområde er det området som primært skal utredes, hvor det skal foretas vurderinger. Utredningsområdet er her definert som arealet på begge sider av reingjerdene og sykkelstien. For vegetasjonstyper og naturtyper defineres influensområdet som det arealet som kan forventes å bli fysisk påvirket av etableringen. Vurderingene er skjønnsmessige og er vurdert ut fra de arter av planter som kan tenkes å bli direkte eller indirekte berørt av tiltaket.

Influensområdet, med de planlagte tiltakene, utgjør undersøkelsesområdet. I anleggsfasen vil det i forbindelse med oppgradering av den gamle anleggsveien, etablering av ny trase for sykkelsti i noen delområder og oppsett av reingjerder bli omfattende forstyrrelser. Vår vurdering er at i en ca. 5 meter bred gate langs sykkelstitraseen og ca. 3 meter bred gate for reingjerdene, blir opprinnelig vegetasjon og mikrotopografi moderat berørt. I områder med bratt terreng kan imidlertid influensområdet for sykkelstien bli betydelig bredere. Influensområdet defineres derfor som en ca. 10 m bred sone langs sykkelstitraseen. I anleggsfasen og i driftfasen kan det bli forstyrrelser for eventuelle hekkende fugler i nærområdet. Disse vurderingene er skjønnsmessige og omfatter vurderinger av hvilke arter av planter og dyr som kan tenkes å bli direkte eller indirekte berørt av tiltaket.

6.2.2 Problemstillinger

Arealbeslag og habitatfragmentering er normalt de viktigste effekter av et tiltak. Ved habitatfragmentering er spørsmålet i hvilken grad verneverdier og økologiske funksjoner knyttet til et områdes størrelse og urørthet vil bli berørt. Krysning av vilttrekk, og mulige avbøtende tiltak for å redusere skadevirkninger av slike krysninger er vanlige problemstillinger ved veganlegg. I tillegg vil arter kunne bli påvirket av endringer i omgivelsene som følge av nærføring. De direkte virkningene er enkle å vurdere, mens de mer indirekte kan være mer kompliserte. Graden av usikkerhet må bedømmes i en vurdering av indirekte virkninger.

Terrenginngrep og endringer i grunnvannsnivået kan endre vilkårene for plante- og dyreliv, og terrenginngrep kan også påvirke og forandre geologiske formasjoner. Ved vurdering av vegetasjonens sårbarhet for slitasje må man ta hensyn til både vegetasjonens slitestyrke og gjenvekstevne. Ulike egenskaper ved vegetasjonen og substratet påvirker slitestyrken og gjenvekstevnen. Svært fuktige områder har dårlig slitestyrke, men svært tørre områder har dårlig gjenvekstevne. Planteartene blir ulikt påvirket av en gitt påvirkning, for eksempel har grasarter både god slitestyrke og god gjenvekstevne, mens lav både er svært slitesvakt og har dårlig gjenvekstevne. Vegetasjonen beskytter i tillegg mot erosjon, og i bratt terreng vil ødeleggelse av vegetasjonsdekket føre til større erosjon enn i flatt terreng (Evju m. fl. 2010).

6.3 Datagrunnlag

Når det gjelder artsinventeringer er det etter vår kjennskap ikke gjort noe systematisk arbeide i influensområdet. Det eneste som ligger tilgjengelig i Artsdatabanken som ikke stammer fra denne utredningen er et kadaverfunn tatt av gaupe og et enkeltfunn av en tårnfalk. Ingen karplanter, moser eller lav er registrert.

I DNs Naturbase er det ingen avgrensede vilt- og naturtypelokaliteter som overlapper med influensområdet.

Det er heller ikke registrert noen konfidensielle artsdata i influensområdet (Fylkesmannen i Nordland).

6.4 Konsekvensanalyse biologisk mangfold

6.4.1 Vurdering av verdi

Vurderingene av verdi av biologisk mangfold er basert på metodikk beskrevet i Vegvesenets håndbok 140 – Konsekvensanalyser. For å komme frem til riktig verdisetting av biologisk mangfold brukes spesielt Norsk Rødliste 2010, samt DN´s håndbok nr. 13 (biologisk mangfold) og 11 (Viltkartlegging), se tabell 2.

Tabell 2. Verdivurderinger med metodikk i hht. vegvesenets håndbok 140 (Etter Korbøl m fl. 2009).

Kilde	Stor verdi	Middels verdi	Liten verdi
Naturtyper www.naturbasen.no DN-Håndbok 13: Kartlegging av naturtyper DN-Håndbok 11: Viltkartlegging DN-Håndbok 15: Kartlegging av ferskvannslokaliteter	Naturtyper som er vurdert til svært viktige (verdi A) Svært viktige viltområder (vekttall 4-5) Ferskvannslokalitet som er vurdert som svært viktig (verdi A)	Naturtyper som er vurdert til viktige (verdi B og C) Viktige viltområder (vekttall 2-3) Ferskvannslokaliteter som er vurdert som viktige (verdi B)	Andre områder
Rødlistede arter Norsk Rødliste 2006 (www.artsdatabanken.no) www.naturbasen.no	Viktige områder for: Arter i kategoriene "kritisk truet" og "sterkt truet" Arter på Bern-liste II Arter på Bonn-liste I	Viktige områder for: Arter i kategoriene "sårbar", "nær truet" eller "datamangel" Arter som står på den regionale rødlisten	Andre områder
Truete vegetasjonstyper Fremstad & Moen 2001	Områder med vegetasjonstyper i kategoriene "akutt truet" og "sterkt truet"	Områder med vegetasjonstyper i kategoriene "noe truet" og "hensynskrevende"	Andre områder
Lovstatus Ulike verneplanarbeider, spesielt vassdragsvern.	Områder vernet eller foreslått vernet	Områder som er vurdert, men ikke vernet etter naturvernloven, og som kan ha regional verdi. Lokale verneområder (pbl.)	Områder som ikke er vurdert, men ikke vernet etter naturvernloven, og som ikke er funnet å ha kun lokal verdi.

6.4.2 Vurdering av omfang

Omfang for biologisk mangfold er basert på kriterier utarbeidet av Statens vegvesen (2006) beskrevet i Håndbok 140 – Konsekvensanalyser. Omfang er en vurdering av hvilke endringer tiltaket antas å medføre for naturtypelokaliteten/viltområder (spesielt viktige områder for biologisk mangfold) og/eller naturmiljøet forøvrig. Omfanget vurderes for de samme områdene som er verdivurdert.

6.4.3 Vurdering av konsekvens

Metode for fremstilling av konsekvens for biologisk mangfold følger beskrivelse i kapittel 5 over.

6.5 Beskrivelse

6.5.1 Generelle trekk

Berggrunn og sedimentforhold

I henhold til NGU's berggrunnskart består berggrunnen i influensområdet hovedsakelig av diorittisk til granittisk gneis, migmatitt. (Fig. 8). Det betyr at substratforholdene i influensområdet er dominert av harde bergarter med høyt kvartsinnhold som gir et surt jordsmonn.

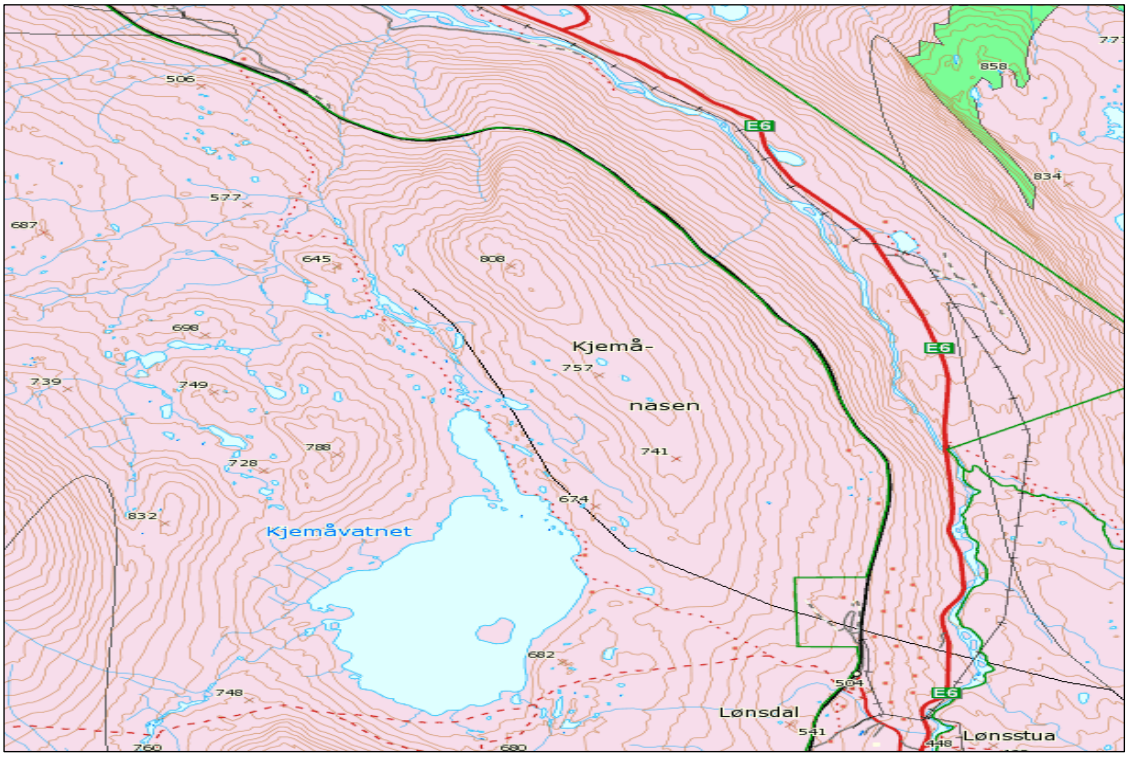

Figur 8. Berggrunngeologisk kart over planområdet. Berggrunnen i området består av harde granittiske bergarter (rosa farge). Kilde: Norges geologiske undersøkelse.

Løsmassene i influensområdet (Fig. 9) er av liten betydning for det biologiske mangfoldet. Influensområdet består av større områder med blankskurt bart fjell, stedvis kun med et tynt dekke. Ved Kjemånasen og Kjemåga er noen tynne

moreneavsetninger og der er det utviklet tykkere vegetasjonsdekke med skog- og fjellheiutforminger.

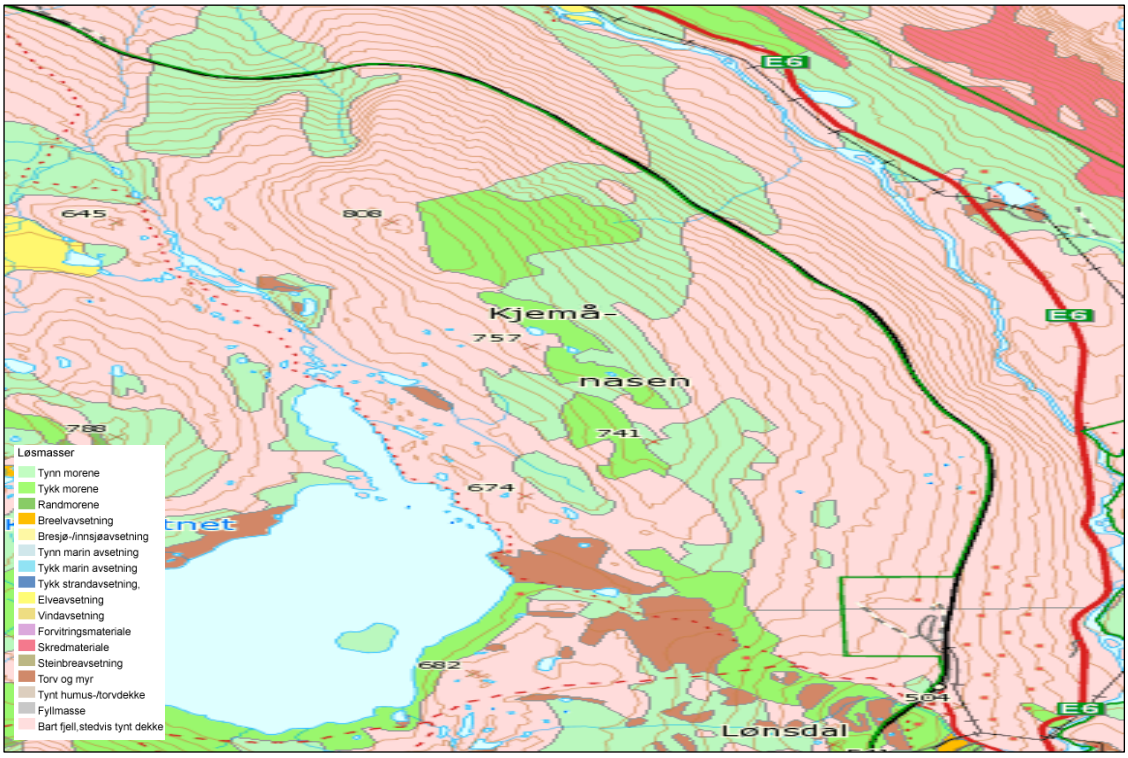

Figur 9. NGU's løsmassekart viser at influensområdet har mye bart fjell, stedvis med et tynt dekke. Ved Kjemånasen og Kjemåga er noen tynne moreneavsetninger. Kilde: Norges geologiske undersøkelse.

Topografi og bioklimatologi

I henhold til Nasjonalatlas for Norge – Vegetasjon (Moen 1998) ligger området i nordboreal vegetasjonssone, og i en overgangsseksjon. Dette ser ut til å stemme bra med det som er observert i felt, men i enkelte soner hvor traseen ligger ved tregrensa er det en glidende overgangen til alpine soner. Influensområdet har varierende eksponering men den nordlige eksposisjonen gir dårlige solforhold som gjør at det ikke er forhold for de mest varmekrevende artene i landsdelen.

Menneskelig påvirkning

Området er allerede sterkt påvirket av Nordlandsbanen med tilhørende inngrep som fjellskjæringer, overbygg og tuneller, vindskjermer og grøfter for å styre vann og snøskred. Oppe ved Lønsdal er det et større hyttefelt, stasjonsbygninger og et grustak. Ved befaringen i juni var det betydelig med materiale og ødelagte vindskjermer i området mellom Lønsdal og Viskisoverbygget. Ved befaringen i september var en god del av dette ryddet og brent på stedet. Den gamle anleggsveien som sykkelstien planlegges på går fra Lønsdal og ned til Viskisoverbygget. Litt sør for Kjemånasen finner man anleggsveien igjen. I området ved Kjemåga er det rester av en fangeleir fra andre verdenskrig. Det er noen skogsbilveier i influensområdet.

Figur 10. Nordlandsbanen ved Viskisoverbygget. Skjæringen i fjellet og rester av vindskjermene er synlige inngrep som kan ses på lang avstand. Foto: Ingve Birkeland.

6.5.2 *Vegetasjon*

Det ble ikke avgrenset noen verdifulle naturtyper i influensområdet. Vegetasjonsutformingene i influensområdet er vanlige for regionen. I influensområdet er det hovedsaklig nordboreal bjørkeskog med blåbærskog-utforming som dominerer. Feltsjiktet domineres av trivielle lyngarter som blåbær, krekling, blokkebær sammen med smyle, gullris og noe røsslyng, fjelljamne, lusegras og finnskjegg. Dette er blant de vanligste artene i landsdelen. Disse utformingene fortsetter helt opp imot tregrensa. Skogen er i stor grad glissen, men i bekkedalene er det utviklet tettere bjørkeskog med et moderat kontinuitetspreg. På noe friskere mark er det småbregneskog med fugletelg og hengeving. Ned mot dalbunnen er det furuskog som dominerer. Furuskogen strekker seg oppover dalsiden og ved Lønsdal og Kjemånasen vil traseen gå gjennom mindre områder med furuskog. Ellers så er det kun spredte furutrær i influensområdet.

I områder med skrinnere jordsmonn er det lite trær og vegetasjonen har mer fjellheipreg dominert av arter som krekling, røsslyng, blåbær og dvergbjørk.

I influensområdet er det dannet noen mindre myrområder i forsenkninger i terrenget. Det er stort sett snakk om fattige fastmattemyrer dominert av torvull, bjønnskjegg og krekling.

Figur 11. Fjellhei med krekling-dominans og spredt med bjørketrær. Foto: Ingve Birkeland.

Figur 12. Langs influensområdet er det noen mindre myområder med fattig fastmatte-utforming. Foto: Ingve Birkeland.

6.5.3 Fauna

Det er gjort grundige registreringer av fuglefaunaen i forbindelse med denne utredningen. Av spurvefugler ble arter som rødstjert, måltrost, ringtrost, heipiplerke, gråsisik, løvsanger og blåstrupe registrert. Dette er arter som er vanlige i den boreale bjørkeskogen. Influensområdet utgjør en del av viktig leveområde for hønsefugl som storfugl, orrfugl og lirype som har området som leveområde hele året. Under befaringene ble det registrert flere liryper, en tiur og noen spredte beitespor etter tiur og orrfugl i influensområdet.

Når det gjelder rovfugl er det ikke registrert hekkelokaliteter i nærheten av influensområdet, men en må anta at området brukes jevnlig som jaktområde for haukugle, kongeørn, jaktfalk og fjellvåk.

Skogen har liten verdi som beiteområde for elg og det ble kun observert noen få sportegn i form av elgtråkk i influensområdet.

Jerv og gaupe antas å bruke influensområdet sporadisk som jaktområde og til forflytning mellom dalen og det overliggende fjellområdene. Det er ikke kjent at influensområdet har spesiell verdi som yngleområde for jerv og gaupe.

Bjørn registrers sporadisk i Saltdalen og man kan anta at bjørn også bruker influensområdet sporadisk.

6.5.4 Rødlistearter

Det er registrert et kadaver slått av gaupe (VU) i nærheten av influensområdet. Trolig bruker denne arten området sporadisk.

Andre rødlistearter er ikke registrert i nærheten av influensområdet. Potensialet for rødlistede arter innenfor influensområdet utover det som er registrert vurderes som lite. Dette begrunnes med lite spesielle habitater.

Det er noe halvgammel furuskog som grenser opp mot influensområdet, men det er likevel lite forekomster av død ved og trolig kun moderat potensiale også knyttet til rødlistede arter av vedboende sopp. Høyproduktiv skog mangler helt, og typiske rødlistearter som er knyttet til høyproduktiv kontinuitetskog er det lite potensiale for.

6.5.5 Naturvern

Deler av traseen ligger innenfor Saltfjellet landskapsvernområde. Formålet med vernet er å bevare et egenartet og vakkert natur- og kulturlandskap med store løsmasseavsetninger. I tillegg skal landskapsvernområdet sammen med Saltfjellet - Svartisen nasjonalpark og Storlia naturreservat bidra til å bevare et sammenhengende naturområde som også inneholder mange samiske og andre kulturminner. Området vurderes å ha stor verdi for biologisk mangfold.

6.6 Verdivurdering

Influensområdet har ingen forekomster av verdifulle naturtyper i hht. DN´s håndbok nr 13, noe som tilsier liten verdi. Det er ikke påvist rødlistede arter eller naturtyper med fast tilhold i influensområdet, men jerv (EN) og gaupe (VU) bruker trolig området sporadisk. Dette tilsier mellom liten og middels verdi. Influensområdet er trolig en del av et større viktig leveområde for hønsefugl. En fullstendig viltkartlegging i en større sammenheng vil trolig føre til en avgrensing av en viltlokalitet med middels verdi. Deler av influensområdet ligger i Saltfjellet landskapsvernområde, som vurderes å ha stor verdi for biologisk mangfold. I henhold til metodikken er det den naturkvaliteten med høyest verdi som blir utslagsgivende for den totale verdivurderingen for biologisk mangfold. Influensområdet vurderes derfor å ha stor verdi for biologisk mangfold.

Liten *Middels* *Stor*

|----------|----------|----------|

▲

6.7 Omfang og konsekvensvurdering

Den planlagte traseen for sykkelstien berører skogsområder med nordboreal bjørkeskog. En kan forvente at kantene på sykkelstien revegeteres, mens i delområder hvor det må etableres ny trase vil stien innebærer varige arealbeslag. Disse inngrepene tilsier lite negativt omfang. Ved å plassere reingjerdene nær jernbanen vil man i stor grad unngå at det blir tråkkskader på vegetasjonen da det i disse områdene er betydelig andel bart fjell med fragmentarisk vegetasjonsdekke. Under anleggsarbeidet bør det være fokus på å unngå inngrep utover de arealer der inngrepene er uunngåelige for å begrense arealbeslaget. Spesielt viktig er det også å ikke sette igjen kjørespor i våtmarker. I anleggsområder er det ønskelig at det ikke blir tilsådd med frø av fremmede arter. Det anbefales at jord fra grøftene og midlertidige anleggsområder tas bort og lagres adskilt i anleggstiden, slik at den kan legges tilbake som øverste sjikt igjen etter ferdigstillelse. Det anbefales også at det ved behov legges ferskt kuttet "modent" gress og annen vegetasjon fra tilgrensende områder til sykkeltraseen, slik at det gror raskere igjen.

I anleggsfasen vil tiltaket kunne berøre hekkingen til fuglefaunaen. Tiltaket vil imidlertid primært berøre vanlig forekommende spurvefugler som hekker i influensområdet. Dette er gjerne arter som har en viss tilpasning og toleranse ovenfor biotopendringer i nærmiljøet. De fleste av disse artene har også små leveområder i hekketiden, og vil derfor normalt bare berøres dersom inngrep og forstyrrelse skjer i umiddelbar nærhet av reirområdet. Utbyggingen vil kun gi marginale negative reduksjoner av hekkebestandene for denne fuglegruppen. Sett i en større sammenheng, for eksempel innenfor kommunen, vil utbyggingen ha ubetydelige virkninger. Ved å plassere reingjerdet i nær tilknytning til jernbanen vi kollisjonrisikoen for hønsefugl reduseres. Dette skyldes at jernbanen mange steder ligger slik i terrenget

(fjellskjæringer) at hønsefugl vil fly over med relativt god høyde. Likevel så er det en viss kollisjonfare for hønsefugl og omfanget vurderes å være lite-middels negativt.

En realisering av tiltaket vil medføre inngripen i leveområder for elg. Spesielt i anleggsfasen vil forstyrrelsene øke gjennom økt menneskelig ferdsel og fysiske naturinngrep og bråk fra maskiner. Elgbestanden i området forventes derfor å redusere bruken av influensområdet i hvert fall på kort sikt, men at den gjenopptar bruken av området når anleggsperioden er over. Influensområdet har liten betydning som beiteområde, og elg i området er trolig mest dyr på vandring mellom beiteområder. Totalt sett vurderes derfor virkningsomfanget for den lokale elgbestanden i planområdet til å være lite negativt.

Potensielt berører også tiltaket de rødlistede artene jerv (EN) og gaupe (VU). Det er ikke kjent at influensområdet overlapper med viktige funksjonsområder for disse artene. Inngrepet vil likevel føre til en barriereeffekt og innskrenkning av områdene som disse dyrene potensielt ferdes i. Omfanget vurderes derfor til å være mellom lite og middels negativ for disse artene.

For viltet i influensområdet bør en unngå anleggsarbeider om våren (mars-juli) og ha fokus på at reingjerdene ikke blir satt opp i naturlig fluktveier for hønsefugl.

Deler av sykkelsstien vil gå gjennom Saltfjellet landskapsvernområde. Etablering av sykkelsti vil i en del av området føre til nye inngrep i landskapsvernområdet. Omfanget vurderes å være mellom lite og middels negativt for biologisk mangfold i verneområdet.

Gitt at generelle avbøtende tiltak blir fulgt opp vurderes virkningsomfanget av tiltaket på biologisk mangfold til å være lite til middels negativt (-).

Stort neg. *Middels neg.* *Lite / intet* *Middels pos.* *Stort pos.*

|----------|----------|----------|----------|----------|

▲

Den totale konsekvensen for biologisk mangfold som utledes etter gjeldende metodikk vil være mellom liten og middels negativ konsekvens (-/--).

Tabell 3. Vurdering av konsekvens for temaene rødlistede arter, vegetasjon, fauna og naturvern.

Tema	Verdi	Omfang	Konsekvens
Rødlistede arter	Mellom liten og middels verdi	Mellom lite og middels negativt omfang	Mellom liten og middels negativ konsekvens
Vegetasjon	Middels verdi	Mellom lite og middels negativt omfang	Liten negativ konsekvens
Fauna	Mellom liten og middels verdi	Mellom lite og middels negativt omfang	Mellom liten og middels negativ konsekvens
Naturvern	Stor verdi	Mellom lite og middels negativt omfang	Middels negativ konsekvens

7 LANDSKAP

7.1 Retningslinjer

Temaet landskap omhandler de visuelle kvalitetene i omgivelsene og hvordan disse endres av et tiltak. Landskap er definert i Statens Vegvesen håndbok 140; ”*Konsekvensanalyser*” (2006) som et område som er formet under påvirkningen fra og samspillet mellom naturlige og menneskelige faktorer.

Landskapskarakteren uttrykker essensen av det berørte landskapet. Landskapets karakter er et konsentrert uttrykk for samspillet mellom et områdes naturgrunnlag, arealbruk, historiske og kulturelle innhold, samt romlig og andre sansbare forhold som særpreger områder og adskiller det fra omkringliggende landskap.

Begrepet estetikk ilegges ofte forskjellig betydning. Vi uttrykker estetikk når vi skal fortelle hvordan vi igjennom våre sanser og følelser oppfatter ulike egenskaper og kjennetegn ved bygninger eller anlegg. God estetisk kvalitet beskriver hva vi oppfatter som ønskelig, verdifullt og vakkert. Estetiske kvaliteter påvirkes av samfunnets utvikling, også historisk, naturen rundt oss og hvordan vi mennesker bruker og utnytter våre omgivelser. Opplevelsen av estetisk kvalitet er også avhengig av vår personlige bakgrunn og erfaringer. Den nye plan- og bygningsloven avgrenser estetikkbegrepet til å gjelde visuelle kvaliteter i byggverk og omgivelser.

7.2 Registreringer

Direktoratet for naturforvaltning og Direktoratet for kulturminneforvaltning beskriver i sin grunnlagsrapport for landskapsanalyser (2010) seks temaer som skal registreres og beskrives for å sikre en systematisk og etterprøvbar analyse. Disse skal gi kunnskap om landskapets innhold og betydning (Tab. 4).

Tabell 4. Tema og komponenter for registrering og beskrivelse.

Tema	Komponenter
Landformer og vann	Hovedformer, småformer, vann og vassdrag, breer
Vegetasjonsdekke og vegetasjonsstruktur	Bart fjell/løsmasser/jordmonn, naturlig vegetasjonsdekke, kulturpåvirket/kulturbetinget vegetasjonsdekke, menneskeskapte miljøer
Arealbruk og bebyggelse	Naturressurser og råstoffutvinning, primærnæring, by- og tettstedsaktiviteter, bebygd areal, industri og teknisk anlegg, kommunikasjon og ferdsel, bosetting og næringsutøvelse, reiseliv og fritidsbruk, vernet areal
Kulturhistorie i landskapet	Historisk utvikling, eldre landskapselementer, historisk kontinuitet/brudd, næringspreg, bygningsmiljøer, menneskeskapte strukturer og linjer, kulturhistoriske nøkkelelementer
Kulturelle referanser	Nasjonalt landskap, historiske hendelser/tro/tradisjon, lokal kunnskap om skjøtsel og vedlikehold, kunst og folkelig tradisjon, kulturhistoriske arrangement, møteplasser
Romlige – estetiske forhold	Skala, visuell avgrensing, romdannelser, mønster og struktur, kompleksitet og sammenheng, orienteringspunkter, naturfenomen og sesongvariasjon, klima, dyreliv, planteliv, lyder i naturen, lukter og andre sanseinntrykk

7.2.1 Utrednings- og influensområder

Landskapet skal utredes utover selve planområdet ved å også inkludere influensområder. Størrelsen på influensområdene avhenger av tiltaket og av landskapet i området. Influensområdet for nærvirkning vil være selve inngrepet med de nære omgivelser, mens influensområdet for fjernvirkning vil være avhengig av inngrepets utforming i forhold til lokale terrengforhold og vegetasjon, og må derfor vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle. Inngrep som gjøres i åpent landskap vil i utgangspunktet ha et større influensområde enn de som gjøres i skogsområder eller i kupert terreng.

Plan- og influensområder utgjør det samlede utredningsområdet. Utredningsområdet er uløselig knyttet opp mot en større landskapssammenheng og helhet, derfor er det viktig at landskapet ses med ulik detaljeringsgrad. Regional kontekst, utredningsområdet og delområder er eksempel på ulike geografiske vurderingsnivå. For landskapsvurderingene (estetiske) defineres influensområdet som det området tiltaket vurderes å ha innvirkning på. Vurderingene er skjønnsmessige og er vurdert ut fra at influensområdet her defineres som et delområde som tiltaket i utredningsområdet er synlig for.

7.2.2 Delområder

Utredningsområdet kan deles inn i mindre enheter/delområder som analyseres og vurderes hver for seg. Delområdene kan avgrenses på grunnlag av terrengform, vann, vegetasjon, arealbruk, kulturpreg, romdannelse osv. Størrelse på områdene vil

avhenge av landskapets utforming, analysens formål, målestokk og detaljeringsgrad. Landskapskarakteren vil være knyttet til dette delområde-nivået.

7.3 Datagrunnlag

Områderegistreringene for landskap ble innhentet samtidig med feltbefaringen for vegetasjon og fauna. I tillegg er det innhentet informasjon fra eksisterende litteratur (Uttakleiv, L.A & Lykkja, H. 2011) og databaser (Skog og landskap). Feltbefaringen resulterte i et omfattende bildemateriale. Vurdering av dagens status for landskap i utredningsområdet er gjort på bakgrunn av sammenstilt eksisterende informasjon.

7.4 Konsekvensanalyse for landskap

7.4.1 Vurdering av verdi

Verdisetting av landskap i denne rapporten er basert på kriterier utarbeidet av Statens vegvesen (2006) beskrevet i Håndbok 140 – Konsekvensanalyser.

Tabell 5. Relevante kriterier for vurderinger av landskapsbildets verdi. Hentet fra Håndbok 140 - konsekvensanalyser (Statens vegvesen 2006).

Landskapstype	Liten verdi	Middels verdi	Stor verdi
Områder der naturlandskapet er dominerende	- Områder med reduserte visuelle kvaliteter	- Områder med visuelle kvaliteter som er typiske/representative for landskapet i et større område (region) - Områder med vanlig gode visuelle kvaliteter	- Områder med spesielt gode visuelle kvaliteter, som er uvanlige i et større område/region - Områder der landskapet er unikt i nasjonal sammenheng
Områder i spredt-bygde strøk	- Områder med reduserte visuelle kvaliteter - Områder hvor landskap og bebyggelse/anlegg gir et mindre godt totalinntrykk	- Områder med visuelle kvaliteter som er typiske/representative for landskapet i et større område/region - Landskap og bebyggelse/anlegg med vanlig gode visuelle kvaliteter	- Områder med spesielt gode visuelle kvaliteter, som er uvanlige i et større område/region - Områder hvor landskap og bebyggelse/anlegg til sammen gir et spesielt godt eller unikt totalinntrykk

7.4.2 Vurdering av omfang

Omfang av virkningene for landskapet er basert på kriterier utarbeidet av Statens vegvesen (2006) beskrevet i Håndbok 140 – Konsekvensanalyser.

Tabell 6. Kriterier for å vurdere omfang for landskapet. Hentet fra Håndbok 140 - Konsekvensanalyser (Statens Vegvesen 2006).

	Stort positivt omfang	**Middels positivt omfang**	**Lite/intet omfang**	**Middels negativt omfang**	**Stort negativt omfang**
Tiltakets lokalisering og linjeføring	Neppe aktuell kategori	Tiltaket vil stedvis framheve landskapets/ stedets form og elementer, og tilføre landskapet nye kvaliteter	Tiltaket vil stort sett være tilpasset/forankret til landskapets/ stedets form og elementer	Tiltaket vil stedvis være dårlig tilpasset eller forankret til landskapets/stedets form og elementer.	Tiltaket vil være dårlig tilpasset eller forankret til landskapets/stedes form og elementer
Tiltakets dimensjon/ Skala	Tiltaket vil erstatte eller endre eksisterende veier eller anlegg, slik at tiltaket vil stå i et harmonisk forhold til landskapets/ omgivelsenes skala	Tiltaket vil erstatte eller endre eksisterende veier eller anlegg, slik at tiltaket vi stå i et noe mer harmonisk forhold til landskapets/ omgivelsenes skala	Tiltakets dimensjon vil stort sett stå i et harmonisk forhold til landskapets/ omgivelsenes skala	Tiltakets dimensjon vil stå i et lite harmonisk forhold til landskapets/ omgivelsens skala	Tiltakets dimensjon vil sprenge landskapets/ omgivelsenes skala
Tiltakets utforming	Tiltakets utforming vil framheve omgivelsenes kvaliteter/ særpreg	Tiltakets utforming vil styrke omgivelsenes kvaliteter/ særpreg	Tiltakets utforming vil stort sett være tilpasset omgivelsene	Tiltakets utforming vil stedvis være dårlig tilpasset omgivelsene	Tiltakets utforming vil være dårlig tilpasset omgivelsene

7.4.3 Konsekvens

Metode for fremstilling av konsekvens for landskap følger beskrivelse i kapittel 5 over.

7.5 Beskrivelse

7.5.1 Landformer og vann

Influensområdet ligger i landskapsregionen 33 *Innlandsbygdene i Nordland* underregion 33.8 *Saltdal*. Saltdalen er et av de større er åpne dalførene i regionen med Saltdalselva som renner sentralt i dalbunnen. Influensområdet grenser i vest mot landskapsregion 36 *Høyfjellet i Nordland og Troms.* Det aktuelle området er representativt for landskapet i regionene, som blant annet kjennetegnes av store kvartærgeologiske landskapsformer.

Deler av influensområdet ligger innenfor Saltfjellet landskapsvernområde, hvor målet er å ivareta og opprettholde de nasjonale natur-, friluftsliv-, kultur- og landskapsverdiene i et langsiktig perspektiv.

Sykkelstien planlegges på den gamle anleggsveien like ovenfor Nordlandsbanen omlag på kote 500 i den vestre dalsiden av Saltdalen (Fig. 13). I vest stiger terrenget mot Kjemånasen på rundt 800 moh. Kjemånasen danner en fjellrygg som framstår som avrundet i formen. Kjemåga bikker ned som en sammenhengende foss i en bekkekløft og over blankvasket flåg til den munner ut i Lønsdalelva. Elva følger dalsida nedover, som ellers består av mosaikker med bjørk, bart fjell og furuskog nede i dalen. Variasjoner i berggrunnen skaper små bekkedaler, åser og hauger i terrenget.

Figur 13. Den gamle anleggsveien ovenfor Viskis. Foto Ingve Birkeland

Figur 14. Glasiale former som tydelige skuringslinjer i en sør-nord retning . Foto Ingve Birkeland

7.5.2 Vegetasjonsdekke og vegetasjonsstruktur

Vegetasjonsdekket er usammenhengende, med stort innslag av bart fjell mellom skogvegetasjonen og heivegetasjonen. Fjellbjørk og partier med furu står flekkevis og spredt oppetter dalsiden.

7.5.3 Berggrunn og sedimentforhold

I henhold til NGU's berggrunnskart består berggrunnen i influensområdet hovedsakelig av diorittisk til granittisk gneis, migmatitt. (Fig. 8). Det betyr at substratforholdene i influensområdet er dominert av harde bergarter som gir et surt jordsmonn. Store deler av influensområdet består av bart fjell med et stedvis tynt løsmassedekke.

7.5.4 Arealbruk og bebyggelse

Nordlandsbanen går i samme lengderetning som sykkelstien. Like utenfor influensområdet ligger Kjemåga stasjon i nord og Lønsdal stasjon i sør. Nordlandsbanen går i tunnel gjennom Kjamånasen og det er flere overbygg på strekningen mallom Kjemåga og Lønsdal. Ved sykkeslstiens startpunkt ved Lønsdal er det et større grustak like ved jernbanen. Ved Lønsdal er det er større hyttefelt og det ligger tre hytter nært den planlagte sykkelstien.

7.5.5 Kulturhistorie/kulturelle referanser i landskapet

På Riksantikvarens database ligger det ingen registreringer av fredete kulturminner eller SEFRAK-bygninger. Ved Kjemåga er det rester av en fangeleir fra 2. Verdenskrig. Nordland fylkeskommune gjennomførte en egen utredning av kulturhistoriske og kulturelle referanser i 2012. Resultatene fra denne undersøkelsen blir presentert i egen rapport fra fylkeskommunen. Vi har dermed ikke foretatt verdi, omfang og konsekvensvurderinger for dette.

7.5.6 Romlige forhold

Landskapsrommet avgrenses visuelt av omkringliggende høyfjellsområder. Mot øst ligger Dypen, Lønsdalen og åpningen på Junkerdalen alle med omkringliggende høyfjellsområder. Den slakt stigende dalsiden gjør sitt til at overgangen mot høyfjellet framstår som relativt myk i vest. Beggrunnen varierer noe i rom, ettersom små knauser, skog og mindre bekkedaler kan endre den visuelle avgrensingen. I området mellom Lønsdal og Kjemånasen framstår området likevel som åpent, med visuell kontakt til både Saltdalen og omkringliggende fjell.

Ved den nordlige delen av Kjemånasen åpner det seg et nytt landskapsrom. Kjemåga renner sentralt nedover dalsiden. Med sin nordøstlige retning framstår de øvre partier som visuelt tydelig for reisende langs E6.

7.6 Verdivurdering

Med utgangspunkt i beskrivelsen vurderes hele influensområdet samlet, området mellom Lønsdal og Kjemåga. Området faller inn under kategorien naturlandskap.

I området inngår Nordlandsbanen, Lønsdal hyttefelt Kjemånasen, Kjemåga og det omkringliggende landskapsrommet. Landskapet har tydelige høyfjellstrekk med lavereliggende dalføre og høye fjell med Ørtfjellet som det høyeste på 1751 moh. Området har visuelle kvaliteter som anses som representativt for innlandsbygdene i Nordland og høyfjellet i Nordland og Troms. Kjemåga renner som et sentralt landskapselement i terrenget fra området mellom Adjekknausen og Kjemånasen og ned til Lønsdalselva. Kjemåga renner i direkte nordøstgående retning og er synlig fra E6 nede i dalen. Kjemåga renner både på bart fjell og gjennom bjørk- og furuskog. Fra øvre del renner elva i et sammenhengende stryk gjennom svaberglandskap og gjennom

en markert bekkekløft som vannmengdene har formet. Nordlandsbanen er bygget med en stor steinfylling som elva renner gjennom. Ovenfor jernbanen ligger den gamle anleggsveien med gjenstående brokar etter en bro. Nedre del Kjemåga renner i et bredere stryk gjennom vegetasjonskledd landskap. Flere fosser, fører vannet ned til et lavereliggende furuskoglandskap. Kjemåga munner ut i Lønsdalelva.

Figur 16. Kjemåga renner i sammenhengende stryk ned gjennom influensområdet. På bildet ser vi de gjenstående brokarene ved den gamle anleggsveien. Foto: Ingve Birkeland.

Landskapet har ikke fjordkontakt og danner overgangen mellom høyfjell og lavereliggende områder. Den bjørkeskogkledde dalsiden er typisk for innlandsbygdene i Nordland, men også representativ for fjellbjørkebeltene som ofte ligger mellom lavland og høyfjell i Nordland og Troms. Nordlandsbanen er et markant synlige inngrep som er dårlig forankret til øvrige landskapselementer, og har en dimensjon som ikke er harmonisk forhold til de nærliggende omgivelsenes skala. Delområdet vurderes i denne utredningen til å ha *middels* verdi.

Liten *Middels* *Stor*

|----------|----------|----------|

▲

7.7 Omfangs- og konsekvensvurdering

Sykkelstien og reingjerdene blir vedvarende nye elementer i landskapet. Sykkelstien vil bli anlagt på den gamle anleggsveien og følger terrenget like ovenfor av jernbanen. Kun en strekning på 1,6 km vil bli anlagt med ny trase. Reingjerdene planlegges satt opp på hver side av jernbanen. Reingjerdene bør med riktig materialbruk og plassering kunne tilpasses omgivelsene. Ingen av tiltakene vil ligge i horisontlinjen til reisende langs E6, og får liten eller ingen visuell virkning på grunn av avstand og topografi. Dimensjonen vil trolig framstå som relativt harmonisk i forhold til nærliggende terreng og med hensyn til tidligere inngrep.

Omfang vurderes til *lite negativt*.

Stort neg.	*Middels neg.*	*Lite / intet*	*Middels pos.*	*Stort pos.*
		▲		

Konsekvens

Det er viktig å merke seg at for å vurdere hvordan et tiltak påvirker de estetiske kvalitetene i området, defineres stor estetisk miljøkonsekvens med at tiltaket i seg selv er stort eller er godt synlig og gir en betydelig negativ estetisk konsekvens i landskapet. Vi vurderer at tiltaket står i relativt harmonisk forhold til de nærliggende omgivelsene og vil få liten negativ estetisk konsekvens i landskapet.

Middels verdi og lite negativt omfang gir liten/middels negativ konsekvens for landskapet.

7.8 Inngrepsfrie naturområder (INON)

Inngrepsfrie naturområder defineres som alle områder som ligger mer enn en kilometer (i luftlinje) fra tyngre tekniske inngrep. Inngrepsfrie naturområder er inndelt i soner basert på avstand til nærmeste inngrep:

- *Inngrepsfri sone 2*: 1-3 kilometer fra tyngre tekniske inngrep
- *Inngrepsfri sone 1*: 3-5 kilometer fra tyngre tekniske inngrep
- *Villmarkspregede områder*: > 5 kilometer fra tyngre tekniske inngrep

Områder som ligger mindre enn en kilometer fra tyngre tekniske inngrep betegnes som inngrepsnære områder.

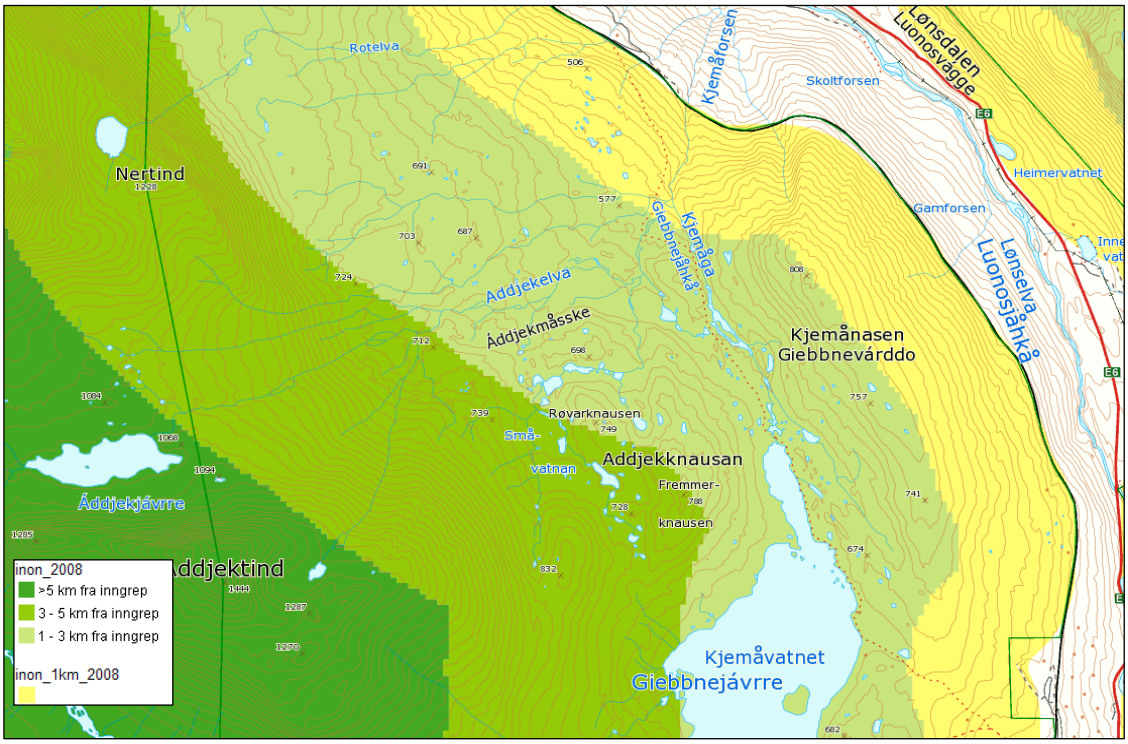

Figur 17. Tiltaket ligger innenfor inngrepsnære områder og vil føre til et marginalt bortfall av INON-områder. Kilde: Naturbase, Direktoratet for naturforvaltning.

7.8.1 *Verdivurdering*

Sykkelstien og reingjerdene planlegges i inngrepsnære områder. Nordlandsbanen er et sentralt inngrep i landskapsbildet. Influensområdet vurderes til å ha *liten verdi for INON-områder.*

Liten	*Middels*	*Stor*
▲		

7.8.2 *Omfangs- og konsekvensvurdering*

Inngrepet vil ikke føre til tap av inngrepsfrie soner. Omfanget vurderes som *lite/intet negativt.*

Stort neg.	*Middels neg.*	*Lite / intet*	*Middels pos.*	*Stort pos.*
		▲		

Liten verdi og lite/intet negativt omfang gir *ingen negativ konsekvens (-) for INON-områder.*

8 Reindrift

8.1 Generell bakgrunn

Reindriften er regulert i reindriftsloven (Lov om reindrift, 2007) av 07.06. 2007. Målsettingen for reindriftspolitikken er utvikling av en økologisk, økonomisk og kulturell bærekraftig reindrift. Dette har sitt grunnlag i stortingsmelding nr. 28 (1991-92). Reindriftens rettigheter til arealer blir også vurdert i et urfolksperspektiv, særlig med bakgrunn i Grunnlovens § 110 A og internasjonale konvensjoner (FN konvensjon om sivile og politiske rettigheter av 1966, og ILO konvensjonen 169). I disse pålegges ”Statens myndigheter” å forvalte reindriftsområdene på en slik måte at reindrifta sikres uforstyrrede og intakte arealer.

Reindriftsnæringen står ovenfor store utfordringer som er felles for de fleste områdene. Eksempler på dette er arealinngrep og tap av rein til rovdyr. Tap av beiteland som følge av arealinngrep er trolig den største fremtidige trusselen mot reindriftsnæringen. Det sterkeste vern mot inngrep har reindriften når inngrep kommer i konflikt med reindriftens flytting etter tradisjonelle flyttleier. Etter reindriftslovens § 22 må ikke flyttleier stenges, men Landbruks- og Matdepartementet ”*kan samtykke i omlegging av flyttlei og i åpning av nye flyttleier når berettigede interesser gir grunn til det”*.

8.2 Status og verdier i reinbeitedistriktet

Planområdet ligger innenfor Saltfjellet reinbeitedistrikt (Distrikt 24). Reinbeitedistriktet ligger i sin helhet i Nordland fylke. Distriktet omfatter arealer i Bodø, Saltdal, Beiarn, Rana, Meløy og Gildeskål kommune. I nord grenser distriktet mot Balvatn reinbeitedistrikt (Distrikt 25) og Duotka reinbeitedistrikt (Distrikt 26), i sør og vest grenser distriktet mot Ilgruben reinbeitedistrikt (Distrikt 22) og Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt (Distrikt 23). I øst er konvensjonsområdene og riksgrensen som avgrenser dette distriktet fra de svenske reinbeitedistriktene.

I henhold til ressursregnskapet for reindriftsnæringen 2010/2011 er det 7 driftenheter/sidaandeler som involvere ca. 34 personer i driften. Oluf Anders Kuhmunen er leder for reinbeitedistriktet. Reinbeitedistriktet har et netto beiteareal på 5835 km^2. Arealtallet omfatter hele konvensjonsområdet og ikke bare den delen som ligger innenfor distriktet. Svenske samebyer hadde etter reinbeitekonvensjonen av 09.02.172 beiterett i konvensjonsområder i Nordland reinbeiteområde. Etter at konvensjonen opphørte 01.05.2005 er beiterettighetene for svenske samebyer i disse områdene videreført i egen lov av 17.06.2005 og LMDs forskrift av 21.06.2005. Utenom beitetid kan norsk rein beite.

Det har siden 2004 vært ført forhandlinger mellom Norge og Sverige om en ny konvensjon, og 24. februar 2009 ble konvensjonen underskrevet av norske og svenske myndigheter. Det neste formelle skritt er en ratifikasjon, noe som krever Stortingets samtykke. Salten reinbeitedistrikt er et av de distriktene i Nordland som i sin høringsuttalelse har uttalt seg kritisk til den nye konvensjonen. De mener at reinbeitedistriktet vil få redusert beiteretten i et stort område sør for polarsirkelen som de ikke får noen fullgod kompensasjon for ved tildeling i Sverige. De mener at det vil bli mer sammenblanding mellom reinflokkene som vil føre til økt konfliktnivå og ekstra arbeidsinnsats. Den nye konvensjonen vil trolig føre til at Saltfjellet reinbeitedistrikt må endre infrastrukturen i driften, noe som kan føre til at de blir tvunget til å gjøre drastiske endringer i driftsformen, ved for eksempel å skjære ned på reintallet og antall reindriftsutøvere.

Reinbeitedistriktet er et helårsdistrikt og har et fastsatt øvre reintall på 2400 rein. Det faktiske antallet var 3344 dyr per 31.03.11 (Ressursregnskapet for reindriftsnæringen 2010/2011). Størrelsen på distriktets vårflokk har de siste fem årene ligget rundt 3300 rein. Driften av reinbeitedistriktet kan karakteriseres som fremgangsrik. Distriktet har hatt en god rekruttering av unge reindriftsutøvere. Distriktet har derimot opplevd store tap for fredet rovvilt og betydelig antall rein blir drept av tog på Saltfjellet hvert år. Det er gode beiter innenfor distriktet og de har hatt en slaktevekt som ligger litt over gjennomsnittet i Nordland.

Ettersom reinbeitedistriktet brukes som helårsdrift, er det ikke markante grenser mellom de ulike årstidsbeitene. Klimatiske forhold, topografi og beiteforhold har ført til at det er dannet et visst system i bruken av distriktet til ulike årstider.

Tiltaksområdet ligger i øvre del av Saltdalen. Området ligger i hellende terreng i dalsiden mellom Lønsdal stasjon og Kjemåga. Bonitetskart over influensområdet (Fig 18) viser at det kun er de nedre delene som er klassifisert som uproduktiv og skog med lav bonitet. Ved Kjemånasen er det et område med skog med lav bonitet. Dette er et område som reinen bruker hele vinteren. Resten av influensområdet er ikke klassifisert da det ikke har sammenhengende skog og et begrenset vegetasjonsdekke. Dette samsvarer med inntrykket fra egne feltundersøkelser.

Figur 18. Bonitetskart over influensområdet. Det er kun i de nedre delene ved Nedre Åselivatn det er markert skog som er definert som uproduktiv skog. Kart hentet fra Skog og Landskap (NGU Arealis).

Oluf Anders Kuhmunen beskriver influensområdet som et område med mye bart fjell og med begrensede beiteforhold for reinsdyr. Det er derimot enkelte fragmentariske områder med gode beiteforhold i influensområdet. Fjellområdene vest for influensområdet benyttes som høstbeite. Influensområdet benyttes som vinterbeite og som vårbeite. Om vinteren består beitet først og fremst av reinlav og andre lav-arter. På senvinteren beiter reinen mer på blåbærris og røtter av en del myrplanter og gras. Vinterbeitene er som oftest minimumsfaktoren i beiteomløpet, der lavbeitet betegnes som et marginalbeite. Selv små reduksjoner i tilgjengelig vinterbeite, kan gi negative utslag i distriktets bæreevne. Om beiteforholdene skulle bli utilgjengelige for eksempel ved for mye snø og is, er det svært viktig å kunne føre reinen til andre vinterbeiter. Alternative vinterbeiter er generelt en viktig faktor for reindriften. På sommeren trekker reinen vestover og lenger opp i terrenget og foretrekker å beite på ulike engsamfunn og snøleier som domineres av næringsrikt gress og urter.

Ved Lønsdal er det markert to drivingsleier innenfor influensområdet. Det er ingen gjerder, anlegg eller oppsamlingsområder i influensområdet. Oluf Anders Kuhmunen viser til at dyrene ofte bruker å trekke opp mot jernbanen om vinteren, spesielt ved snørike vintre. Området mellom Lønsdalen og Kjemåga er et av de mest utsatte områdene for reinpåkjørsler langs Nordlandsbanen. Detaljerte opplysninger om arealbruken til Saltfjellet reinbeitedistrikt er illustrert i arealbrukskartet (Fig. 19).

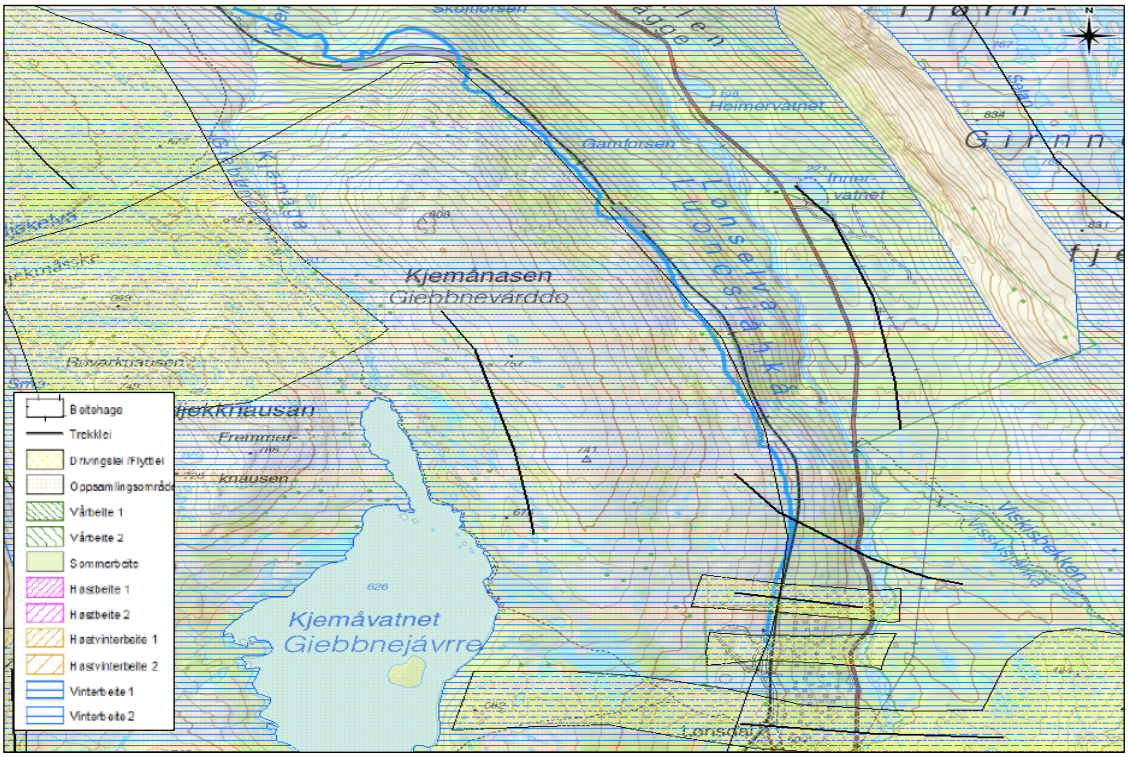

Figur 19. Arealbrukskart for deler av Saltfjellet reinbeitedistrikt. Lys blå strek viser planlagt trase for sykkelsti. Planlagte reingjerder vil bli satt på hver side av jernbanen.

Drivingsleien ved Lønsdal er særverdiområder for reindriften med stor verdi. I tillegg er vinterbeiter minimumsbeiter og det er relativt stor brukshyppighet i området. Samlet fører dette til at influensområdet vurderes å ha stor verdi for den lokale reindriften.

Influensområdet vurderes å ha stor verdi for den lokale reindriften.

Liten	Middels	Stor
----------	----------	▲ ----------

8.2.1 Omfang

Nordlandsbanen går gjennom området. Reindriften har uttalt at de helst ikke ønsker å ha rein i nærheten av jernbanen. Etablering av reingjerder på hver side av jernbanen og sykkelsti like ovenfor jernbanen vurderes som et svært positivt tiltak for reindriften. Dette vil føre til man i stor grad tar bort faren for reinpåkjørsler og vil forenkle driften betydelig. Ved å etablere reingjerder langs jernbanen, med en åpning i området der det er tunell i Kjemånasen, vil reinen få en trekklei uten risiko for påkjørsler. Området brukes som beiteområde om vinteren og om våren. Sykkelstien vil trolig ikke bli benyttet i noen særlig grad før reinen har trukket vestover og virkningene av sykkelstien vil derfor ha et lite/ubetydelig negativt omfang for reindiften

Tiltaket vil ikke endre ressursgrunnlagets omfang og/eller kvalitet.

Ved etablering av sykkelsti og reingjerder vil det bli økt maskinell og menneskelig aktivitet i området, samt støy knyttet til anleggsvirksomhet generelt. Det er viktig at anleggsarbeidet koordineres med reindriften slik at det ikke pågår anleggsarbeider så lenge det oppholder seg rein i området.

Gitt at generelle avbøtende tiltak blir fulgt opp vurderes virkningsomfanget av tiltaket på den lokale reindriften til å være stort positivt (+++).

Stort neg.	*Middels neg.*	*Lite / intet*	*Middels pos.*	*Stort pos.*
				▲

Den totale konsekvensen for reindriften som utledes etter gjeldende metodikk vil være, slik planene foreligger, stor positiv konsekvens.

8.2.2 Konsekvens

Tiltaket vil få et stor positiv omfang på reindriften og sammen med stor verdi, gir det en stor positiv konsekvens.

9 FRILUFTSLIV

9.1 Retningslinjer

Fagtemaet friluftsliv er definert i Statens Vegvesen håndbok 140; "*Konsekvens-analyser*" (2006): Temaene omhandler opphold og fysisk aktivitet i friluft knyttet til bolig- og tettstedsnære uteområder, byrom, parker og friluftsområder.

9.2 Registreringer

Sentrale friluftslivsområder står som regel registrert i kommune- eller fylkesplaner og disse er derfor et godt utgangspunkt i kartleggingsarbeidet. Områdene inngår som oftest under ett eller flere av følgende formål:

Tabell 7. Formål av særlig betydning for friluftsliv i kommune- og fylkesplaner.

Kategori	Beskrivelse	Hvor
LNF-områder	En bunden kombinasjon av landbruks-, natur- og friluftsområder. Forholdet mellom formålene styres av annet lovverk.	Kommuneplanens arealdel
Friluftsområder	Større sammenhengende turområder for allmennheten utenfor tettsted og byer. Lite opparbeiding. Ikke krav til kommunalt eierskap	Reguleringsplaner, Kommuneplanens arealdel
Friområder	Avgrensede og gjerne mindre offentlige områder for allmennhetens rekreasjon og opphold. Ofte opparbeidet. Krav til kommunalt eierskap	Reguleringsplaner, Kommuneplanens arealdel
Grøntområder til undervisningsbruk	Viktige naturområder i undervisningssammenheng	Kommuneplan eller miljøplan
Markaområde	Viktige områder for friluftsliv i kommune eller region. For eksempel kjerneområder, nærsoner, innfallsporter, hovedstrukturer av løypenett, sammenheng mellom delområder og områder med særlige opplevelseskvaliteter eller spesielle aktiviteter.	Kommuneplanens arealdel, miljøplan eller lignende
Statlig sikra friluftslivsområder	Områder som staten har kjøpt til friluftslivsformål eller hvor staten har inngått langtids leiekontrakt med slikt formål.	Naturbase, kommuneplan, reguleringsplan
Planlagt sikra friluftslivsområder	Områder som staten har planer om å kjøpe til friluftslivsformål eller hvor staten ønsker å inngå langtids leiekontrakt med slikt formål.	Kommuneplan eller fylkesplan

Basert på kartleggingen kan de aktuelle områdene deles inn i registreringskategorier og områdetyper. Statens vegvesen (2006) opererer med følgende relevante registreringskategorier for friluftsliv i Håndbok-140:

Tabell 8. Ulike registreringskategorier relevante for utredningen (Statens vegvesen 2006)

Registreringskategorier
Veg- og stinett for gående og syklende
Identitetsskapende områder/elementer
Friluftsområder

Direktoratet for Naturforvaltning (2004) deler registreringskategorien friluftsområder inn i følgende relevante områdetyper i sin Håndbok-25:

Tabell9. Ulike områdetyper av friluftsområder (DN 2004)

Områdetyper friluftsliv
Marka
Kulturlandskapet
Utfartsområde
Store turområder med tilrettelegging
Store turområder uten tilrettelegging
Særlig kvalitetsområder
Andre friluftslivsområder

Metoden forutsetter at planområdet inndeles i mer eller mindre enhetlige områder som verdi- og konsekvensvurderes. Registreringskategorier er et utgangspunkt for den geografiske avgrensingen, men innenfor hvert område kan det inngå flere registreringskategorier og områdetyper.

For friluftsliv vil forhold som arealbeslag, bruksendringer og forstyrrelse kunne berøre større eller mindre områder. Ulike brukergruppers toleranse ovenfor inngrep og forstyrrelse være kan forskjellig, alt etter hvor ømfintlige de er for endringer i det omkringliggende miljøet. Registreringskategorier/områdetyper påvirkes forskjellig av tiltaket, derfor vil også influensområdene til de enkelte kategoriene variere. For eksempel kan barrierevirkning på ankomst til viktige målpunkter/møtesteder påvirke et større omland enn bare de mest nærliggende områdene. Influensområder utgjør det samlede utredningsområdet.

9.3 Datagrunnlag

Mye av områderegistreringene for friluftsliv er innhentet fra eksisterende litteratur og databaser, for så å bli supplert med informasjon fra ressurspersoner. Vurdering av dagens status for friluftsliv i influensområdet er gjort på bakgrunn av sammenstilling av eksisterende informasjon og egne befaringer i området. Salten friluftsråd har gjennomført en verdivurdering av friluftsområdene i Saltdal kommune. Vurderingen er basert på metode beskrevet i DN-håndbok 25 - Kartlegging og verdisetting av

friluftsområder (2004). Det er gjennomført et telefonintervju med Trond Loge som er daglig leder i Salten friluftsråd.

9.4 Konsekvensanalyse

9.4.1 Vurdering av verdi

Verdisetting av friluftsliv i denne rapporten er basert på kriterier utarbeidet av Statens vegvesen (2006) beskrevet i Håndbok 140 – Konsekvensanalyser. Verdikriteriene er primært knyttet til bruksfrekvens, områdene kan imidlertid også verdsettes på grunnlag av betydning for stedsidentitet.

Tabell 10. Relevante kriterier for å bedømme verdi for friluftsliv. Hentet fra Håndbok 140 - Konsekvensanalyser (Statens Vegvesen 2006).

Tema	Liten verdi	Middels verdi	Stor verdi
Øvrige bebygde områder[1)]	- Lav bruks- og oppholdsintensitet - Ingen skoler, barnehager, lite fritidstilbud for barn og unge	- Middels bruks- og oppholdsintensitet - Fritidstilbud der en del av barn og unge oppholder seg	- Svært stor bruks- og oppholdsintensitet - Grunnskoler/ barnehager/fritidstilbud der mange barn og unge oppholder seg
Vei- og stinett for gående og syklende	- Vei- og stinett som er lite brukt, og/eller som mange føler ubehag og utrygghet ved å ferdes langs - Ferdselslinjer med flere barrierer og/eller som oppleves som omveier og dermed lite brukt	- Vei- og stinett som er mye brukt - Ferdselslinjer til sentrale målepunkter[1)] - Ferdselslinjer som er en del av sammenhengende ruter	- Sentrale ferdselslinjer for gående og syklende som er svært mye brukt, har god framkommelighet, og oppleves som trygge og attraktive å ferdes langs - Hovedferdselslinjer til sentrale målepunkter
Identitetsskapende områder/elementer	- Områder/ elementer som få knytter stedsidentitet til	- Områder/elementer som noen knytter stedsidentitet til	- Områder/ elementer som svært mange knytter stedsidentitet til
Friluftsområder	- Områder som er mindre brukt til friluftsliv	- Områder som brukes av mange til friluftsliv - Områder som er særlig godt egnet til friluftsliv[2)]	- Områder som brukes svært ofte/av svært mange - Områder som er en del av sammenhengende områder for langturer over flere dager - Områder som er attraktive nasjonalt og internasjonalt, og som i stor grad tilbyr stillhet og naturopplevelse

1) Sentrale målpunkter er innfallsporter til turområder, skoler, arbeidsplasser, sentrumsområder og kollektivknutepunkter.
2) Områder som er spesielt godt egnet for fiske, jakt, padling, skøyter eller andre friluftsaktiviteter med spesielle krav til området

Det aktuelle området er delvis verdisatt i kildedokumenter. Kriteriene i Håndbok 140 (Statens vegvesen 2006) benyttes som bedømningsgrunnlag. Som et supplerende verdisettingsgrunnlag for friluftslivsområder benyttes DN-håndbok 25 - Kartlegging

og verdisetting av friluftsområder (2004). Områder med høy tallverdi i en kategori vurderes til å ha stor verdi.

Tabell 11. Verdisettingsskjema for friluftsliv (DN 2004).

Tema		1	2	3	4	5
Bruk	Hvor stor er dagens brukerfrekvens?	Liten				Stor
Regionale/ nasjonale brukere	Brukes området av personer som ikke er lokale?	Aldri				Ofte
Opplevelses-kvaliteter	Har området spesielle natur- eller kulturhistoriske opplevelseskvaliteter og/eller spesielt landskap?	Ingen				Mange
Symbolverdi	Har området en spesiell symbolverdi	Ingen				Stor
Funksjon	Har området en spesiell funksjon (adkomstsone, korridor, parkeringsplass e.l.)?	Ikke spesiell funksjon				Spesiell funksjon
Egnethet	Er området spesielt godt egnet for en eller flere enkeltaktiviteter som det ikke finnes like gode alternative områder til?	Dårlig				Godt
Tilrettelegging	Er området tilrettelagt for spesielle aktiviteter eller grupper?	Ikke tilrettelagt				Høy grad av tilrettelegging
Kunnskapsverdier	Er området egnet i undervisningssammenheng eller har området spesielle natur- eller kulturvitenskapelige kvaliteter?	Få				Mange
Inngrep	Er området inngrepsfritt?	Utbygd				Inngrepsfritt
Utstrekning	Er området stort nok til å utøve de ønskede aktivitetene?	For lite				Stort nok
Potensiell bruk	Har området potensial utover dagens bruk?	Liten				Stor
Tilgjengelighet	Er tigjengeligheten god, eller kan den bli god?	Dårlig				God

9.4.2 Omfang

Omfanget vurderes ut i fra kriterier gitt i Håndbok 140 (Statens vegvesen 2006). Nærmiljø og friluftsliv vil primært påvirkes av arealbeslag, barrierer, støy- og luftforurensing.

Tabell 12. Kriterier for å vurdere omfang i forhold til nærmiljø og friluftsliv. Hentet fra Håndbok 140 - Konsekvensanalyser (Statens Vegvesen 2006).

	Stort positivt omfang	**Middels positivt omfang**	**Lite/intet omfang**	**Middels negativt omfang**	**Stort negativt omfang**
Bruks-muligheter	Tiltaket vil i stor grad bedre bruks-mulighetene for området	Tiltaket vil bedre bruks-mulighetene for området	Tiltaket vil ikke endre bruks-mulighetene for området	Tiltaket vil redusere bruks-mulighetene for området	Tiltaket vil ødelegge bruks-mulighetene for området
Barriere for ferdsel og opplevelse[1]	Tiltaket vil fjerne betydelige barrierer mellom viktige målpunkter	Tiltaket vil i noen grad redusere barrierer mellom viktige målpunkter	Tiltaket vil i liten grad endre barrierer	Tiltaket vil i noen grad medføre barrierer mellom viktige målpunkter	Tiltaket vil medføre betydelige barrierer mellom viktige målpunkter
Attraktivitet	Tiltaket vil i stor grad gjøre området mer attraktivt	Tiltaket vil gjøre området mer attraktivt	Tiltaket vil stort sett ikke endre områdets attraktivitet	Tiltaket vil gjøre området mindre attraktivt	Tiltaket vil i stor grad redusere områdets attraktivitet
Identitetsskapende betydning	Tiltaket vil i stor grad øke områdets identitets-skapende betydning	Tiltaket vil øke områdets identitets-skapende betydning	Tiltaket vil stort sett ikke endre områdets identitetsskapende betydning	Tiltaket vil forringe områdets identitets-skapende betydning	Tiltaket vil ødelegge områdets identitets-skapende betydning

1) Virkninger for gang- og sykkeltrafikk legges under temaet nærmiljø og friluftsliv dersom utreder ikke har framskaffet data for omfang i før- og ettersituasjonen.

9.4.3 Konsekvens

Metode for fremstilling av konsekvens for friluftsliv og nærmiljø følger beskrivelse i kapittel 5 over.

9.4.4 Usikkerhet

Det finnes usikkerhet knyttet til vurdering av verdi, omfang og konsekvens for nærmiljø og friluftsliv. Usikkerheten vil være særlig knyttet til den endelige utformingen av tiltaket og hvordan dette oppleves. Jo mer detaljert tiltaket er planlagt jo mindre vil denne usikkerheten være (Statens vegvesen 2006). Usikkerheten knyttet til selve utformingen av tiltaket vurderes som liten.

9.5 Beskrivelse

Hoveddelen av influensområdet er ikke registrert som friluftslivsområde i Saltdal friluftsråds verdivurdering av områder i Saltdal kommune. Fra Kjemåga stasjon går det en smal sone av et større registrert friluftsområde som strekker seg oppover på begge sider av Kjemåga og sørvover til Kjemåvatnet og mot Lønsdal. Den østlige grensen går på ryggen av Kjemånasen og går sørover mot Lønsdal på om lag kote 600.

Området er av Salten friluftsråds vurdert som særlig viktige frilufts- og/eller naturområder. Tiltaksområdet ligger også innenfor Saltfjellet landskapsvernområde, hvor målet er å ivareta og opprettholde de nasjonale natur-, friluftsliv-, kultur- og landskapsverdiene i et langsiktig perspektiv.

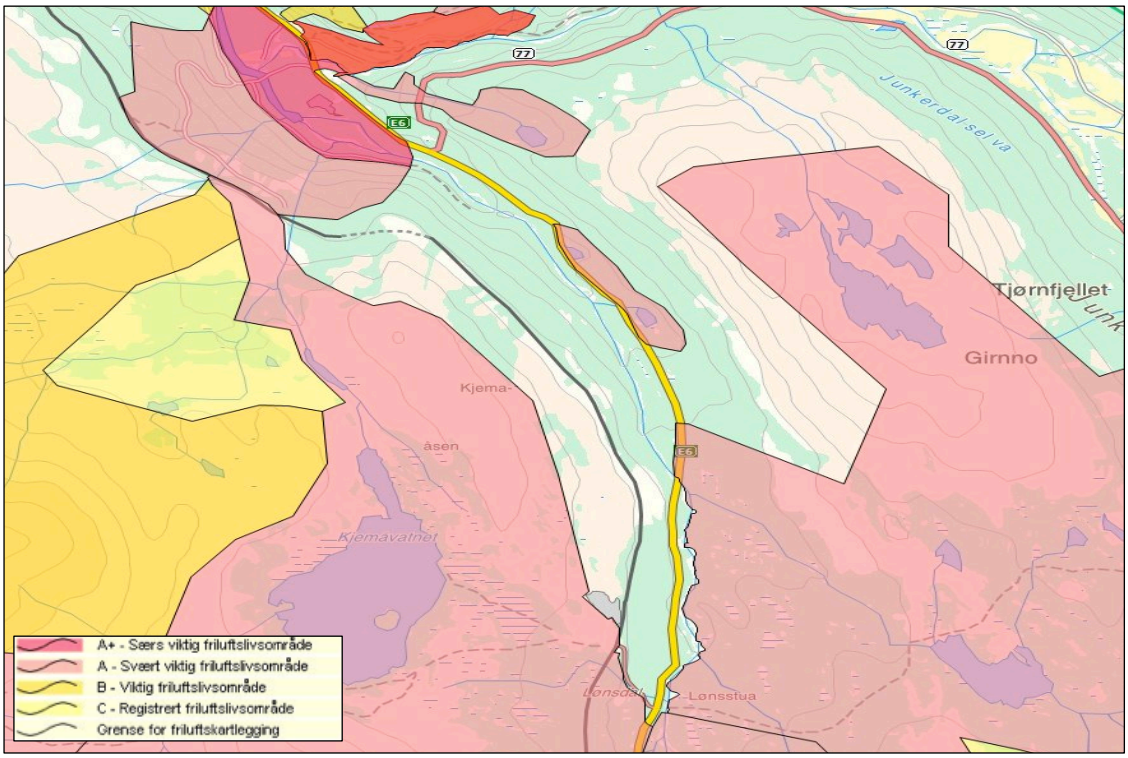

Figur 18. Utsnitt fra kommuneplanens arealdel. Planområdet ligger i LNF-1 og delvis innenfor grensene til Saltfjellet landskapsvernområde. (Saltdal kommune).

De vanligste brukerne i området er jegere og turgåere som følger turistforeningen sitt løypenett mellom Kjemåga og Addjekjavre.

Tron Loge i Salten friluftsråd meddelte i telefonsamtale at Salten friluftsråd var svært positive til tiltaket med sykkelsti på den gamle anleggsveien. De setter stor pris på tiltaket. Området er i dag ikke mye brukt og en sykkelsti vil gi et viktig bidrag for friluftslivet i kommunen og regionen i sin helhet. Sykkelstien vil gi syklistene en god mulighet til å sykle i et vakkert landskap og gi stor naturopplevelse. Loge understreket at det er viktig å se hele prosjektet i sammenheng og at strekningen Lønsdal-Kjemåga er svært viktig å få etablert, da det er god kommunikasjon til Lønsdal som er et naturlig startsted for sykkelstien.

Loge sa at han oppfattet grensene for landskapsvernområdet å være satt litt tilfeldig, uten spesielle referanser og dermed virket litt kunstig. Han mente at ulempen ved etablering av en sykkelsti ikke var større enn fordelene. Å etablere reingjerder i nær tilknytning til jernbanen virket som et viktig tiltak for å redusere antall reinpåkjørsler på strekningen. Sykkelstien krever lite vedlikehold men det må etableres avtaler på hvem som er driftsansvarlig for sykkelstien.

9.5.1 Verdivurdering

I en verdivurdering gjennomført av Salten Friluftsråd er området Lønsdal-Kjemåfjell verdsatt til verdi A, svært stor verdi (se vedlegg 2). Skarjordlia er verdsatt til verdi A som et stort turområde med verdi A. Selve influensområdet for sykkelstien er ikke verdisatt. En tilrettelagt sykkelsti vil føre til at influensområdet kan innlemmes i friluftsområdet Lønsdal-Kjemåga og gis verdi A, svært stor verdi.

Som figur 18 viser, faller store deler av influensområdet utenfor det aktuelle friluftsområdet Lønsdal-Kjemåfjell. Det er i dag lav brukerfrekvens av området, området brukes i liten grad av personer som ikke er lokale, som tilsier liten verdi. Området har spesielle natur- og kulturhistoriske opplevelseskvaliteter, som gir stor verdi. Området er i liten grad tilrettelagt, men området er spesielt godt egnet for en sykkelsti som det ikke finnes like gode alternative områder til. Området egner seg godt til undervisningssammenheng da det har spesielle natur- og kulturvitenskapelige kvaliteter. Potensialet utover dagens bruk vurderes å være stort. Vurderingen anses å stemme godt med annen innsamlet informasjon. På bakgrunn av dette vurderes influensområdet til å ha *middels til stor verdi.*

Liten *Middels* *Stor*
|----------|----------|----------|
▲

9.5.2 Omfangs- og konsekvensvurdering

Merket tursti mellom Kjemåga stasjon og Addnekjavre vil ikke bli berørt av tiltaket. Turområdet i Skarjordlia blir trolig mer attraktivt da man kan gå gjennom lia opp til sykkelstien og benytte den sørover mot Lønsdal. En etablering av sykkelsti vil føre til en betydelig endring i bruksmuligheter ettersom sykkelstien vil gjøre et ellers lite tilgjengelig område tilgjengelig Dette kan virke positivt på tilgjengeligheten for noen brukergrupper, men også i stor grad virke positivt på naturopplevelsen til de eksisterende brukere. Totalt sett vil tiltaket trolig gjøre området mer attraktivt ettersom kulturhistorisk interessante naturområder gjøres tilgjengelig. For å ikke redusere tilgangen til turområdene for øvrig i lanskapsvernområdet/nasjonalparken er det viktig at det settes opp en plan for gjerdeoverganger. Spesielt i området ved Lønsdal.

På bakgrunn av dette får tiltaket *stort positivt omfang*.

Stort neg. *Middels neg.* *Lite / intet* *Middels pos.* *Stort pos.*
|----------|----------|----------|----------|----------|
▲

Middels verdi og stort positivt omfang gir *middels-stor positiv konsekvens (++/+++).*

10 ANBEFALINGER

Basert på befaring, egne vurderinger og samtaler med brukerinteressentene i området vil vi liste opp en del anbefalinger som bør vurderes, både i vurderingene om og hvordan sykkelstien og reingjerdene skal etableres og i en noe større arealbrukssammenheng i Saltfjellområdet (tabell 13).

Tabell 13. Sammenstilling av anbefalinger om kunnskapsbehov, avbøtende tiltak og videre brukerinvolvering omkring en helhetlig arealbruk av området mellom Lønsdal og Kjemåga. En del av anbefalingene er hentet fra NINA minirapport 296 da de er relevante for området Lønsdal-Kjemåga.

Kategori	Tema	Anbefalinger
Konsekvenser	Fjellrev, jerv, gaupe og bjørn	Vurdere mulige negative effekter på rovpattedyrene ved å samarbeide med forskningsinstitusjoner som jobber med de spesifikke artene.
Overvåking-kunnskapsbehov)	Rype	Innhenting av data fra rypeprosjektet (Statskog) og jeger og fiskeforening for å framskaffe en bedre oversikt over tettheter av ryper i det aktuelle området
	Vegetasjon	Transekter. Registrering av vegetasjonsdekning, mengde bar jord og artssammensetning i prøveflater i ulik avstand fra gjerdet før etter etablering av reingjerdene vil kunne gi kunnskap om vegetasjonen før tiltaket settes i verk. 100 prøveflater (0,5 x 0,5 m), 50 på vestsiden og 50 på østsiden, vil gi et grunnlag for å kunne kvantifisere endringer i vegetasjonen som følge av gjerdene. Reanalyser bør gjennomføres etter ett og fem år.
	Fallvilt	Kartlegging av omfang og artsutvalg av fallvilt langs gjerdene etter at de er satt opp. Dette for å framskaffe hvor omfattende de negative effektene på viltet vil være gjennom ulike tider av året. Denne kunnskapen vil også være nyttig i konsekvensvurderinger om det vil være aktuelt å gjerde inn ytterligere strekninger av Nordlandsbanen.
	Reindrift	Overvåke om reinen begynner bruke andre områder som en konsekvens av reingjerdene.
	Friluftsliv	Etablere telleapparat ved Lønsdal og Kjemåga for å se på brukshyppighet etter at sykkelstien er etablert.
Avbøtende tiltak	Vegetasjon	Under anleggsarbeidet bør det være fokus på å unngå inngrep utover de arealer der inngrepene er uunngåelige for å begrense arealbeslaget. Spesielt viktig er det også å ikke sette igjen kjørespor i våtmarker. I anleggsområder er det ønskelig at det ikke blir tilsådd med frø av fremmede arter. Det anbefales at jord fra grøftene og midlertidige anleggsområder tas bort og lagres adskilt i anleggstiden, slik at den kan legges tilbake som øverste sjikt igjen etter ferdigstillelse. Det anbefales også at det ved behov legges ferskt kuttet "modent" gress og annen vegetasjon fra tilgrensende områder til sykkeltraseen, slik at det gror raskere igjen.
	Vilt	Unngå anleggsarbeider om våren (mars-juli) og ha fokus på at reingjerdene ikke blir satt opp i naturlig fluktveier for hønsefugl.
	Reindrift	Unngå anleggsarbeider i perioder da reinen benytter området.
	Friluftsliv	Det anbefales videre at det anlegges gjerdeoverganger på reingjerdene der dette er viktig for tilgjengeligheten av friluftsområder, og at gjerdene får en utforming som er harmonisk og tilpasset til omgivelsene.
	Landskap og estetikk	Fokus på å forhindre at tiltakene bryter horisontallinjen med landskapet for øvrig ved å legge traseen for sykkelstien etter terrenget. Tilsvarende for reingjerdene.
Dialog	Brukerinvolvering	Erfaring fra andre flerbrukslandskaper viser at det ofte er behov for arenaer hvor ulike brukerinteresser kan møtes. Første steg for etablering av en slik arena kan være gjennom en dialogsamling hvor formålet er å kartlegge brukernes motiver, holdninger og mål/ønsker for bruken av området, bedre forståelse for hverandres ståsted og motiver, konfliktreduksjon og bedre sameksistens.

11 KILDER

11.1 Nettbaserte kilder

Arealis: http://www.ngu.no/kart/arealis/

Artsdatabanken: www.artsdatabanken.no

Hjortevilregisterert: http://www.hjortevilt.no

Markslagskart: http://kart4.skogoglandskap.no/karttjenester/markslag/

Miljøstatus: http://www.miljostatus.no

Reindriftsforvaltningen: https://kart.reindrift.no/reinkart

Riksantikvaren: http://askeladden.ra.no/sok/index.jsp

Saltenkart: http://www.kart.salten.no/

11.2 Skriftlige kilder

Direktoratet for naturforvaltning (2004) Kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder - Håndbok 25.

Direktoratet for naturforvaltning (2010) Landskapsanalyse - Fremgangsmåte for vurdering av landskapskarakter og landskapsverdi. Versjon februar 2010. Direktoratet for naturforvaltning og Riksantikvaren.

Direktoratet for naturforvaltning (1999): *Kartlegging av naturtyper*. *Verdsetting av biologisk mangfold*. DN-håndbok 13-1999.

Direktoratet for naturforvaltning (2000): *Viltkartlegging*. DN-håndbok 11-2000.

Fremstad, E (1997): *Vegetasjonstyper i Norge*. NINA Temahefte 12: 1 -279.

Fremstad, E, Moen, A. (red.) (2001): *Truete vegetasjonstyper i Norge.* NTNU Vitenskapsmuseet Rapp. Bot. Ser. 2001-4: 1-231.

Halvorsen, R., Andersen, T., Blom, H.H., Elvebakk, A., Elven, R., Erikstad, L., Gaarder, G., Moen, A., Mortensen, P.B., Norderhaug, A., Nygaard, K., Thorsnes, T. & Ødegaard, F. 2009. Naturtyper i Norge (NiN) versjon 1.0.0. – www.artsdatabanken.no (2009 09 30).

Kålås, J.A., Viken, Å. og Bakken, T. (red.) (2010). *Norsk Rødliste 2010*. Artsdatabanken, Norway.

Lid, J. & Lid, D.T. 1994. Norsk flora. Det norske Samlaget. Oslo

Moen, A. 1998: Nasjonalatlas for Norge: Vegetasjon. Statens kartverk, Hønefoss. 1-199.

Puschmann, O. (2005) Nasjonalt referansesystem for landskap. Beskrivelse av Norges 45 landskapsregioner. NIJOS-rapport 10/2005

Statens Vegvesen (2006) Konsekvensanalyser – Håndbok 140.

Thomassen, J., Blumentrath,S., Evju, M., Strann, K-B. &Tangeland, T. 2010. Befaringsrapport i forbindese med planer om etablering av reingjerde på strekningen Semska-Sørelva, nord på Saltfjellet – NINA minirapport 296. 18 s.

Uttakleiv, L. A og Lykkja, H. Landskapskartlegging av verneområdene på Saltfjellet. Aurland Naturverkstad rapport 5-2011

11.3 Muntlige kilder

Olaf Anders Kuhmunen, Saltfjellet reinbeitedistrikt

Per Ole Oskal, Saltfjellet reinbeitedistrikt

Trond Loge, Salten friluftsråd

12 VEDLEGG 1 SALTEN FRILUFTSRÅD FAKTAARK MED VERDISETTINGSSKJEMA FOR FRILUFTSLIV

Område: 1 Lønsdal - Kjemåfjell *TM Store turområder med tilrettelegging*

		1	2	3	4	5
Bruk	Hvor stor er dagens bruksfrekvens					x
Regionale/nasjonale brukere	Brukes området av personer som ikke er lokale					x
Opplevelseskvaliteter	Har området spesielle natur- eller kulturhistoriske opplevelseskvaliteter Har området et spesielt landskap			x		
Symbolverdi	Har området spesiell symbolverdi		x			
Funksjon	Har området en spesiell funksjon, (atkomst, korridor, parkeringsplass eller lignende)				x	
Egnethet	Er området spesielt god egnet til en eller flere aktiviteter som det ikke finnes like gode alternative områder til			x		
Tilrettelegging	Er området tilrettelagt for spesielle aktiviteter eller grupper			x		
Kunnskapsverdier	Er området egnet for undervisning eller har området spesielle natur- eller kulturvitenskapelige kvaliteter				x	
Inngrep	Er området utbygd/har det mye inngrep?			x		
Utstrekning	Er området stort nok til å utøve ønska aktiviteter					
Potensiell bruk	Har området potensial ut over dagens bruk			x		
Tilgjengelighet	Er tilgjengeligheten god eller kan den bli god					x
VERDI				**A**		

Beskrivelse

Natur: Høgfjellsområde med fjellbjørkeskog. Sandur ved Kjemåfjell – Semska/Sørelva og breelvavsetning Kjemåvatn.

Kultur:

Friluftsliv: Dagsturområde vinter og sommerstid. Populært dagstur fra Lønsdal rundt Kjemåfjellet/caravanplassene på Saltfjellet. Merket turløype til Bjellåvatn og Storjord. Adkomst under jernbanekulvert. Familiedalen populært utfartssted fra caravanområdet. Toppturer til Kjemåfjellet og Kjemånasen. Fine bærturområder. Saltdal jeger og fiskerforening har hytte ved Kjemåvatn. Utgangspunkt for toppturer til Ørfjellet, Addjek, Lønstinden, Sørfjellet og Namnlausdalen.

Øvrige kommentarer verdisetting:
Symbolverdi: Funksjon: Egnethet: Tilrettelegging: Kunnskapsverdier: Potensiell bruk: Tilgjengelighet: